

аціональний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

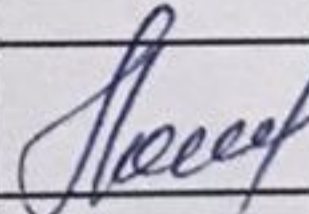
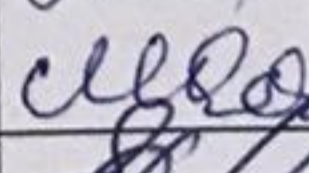
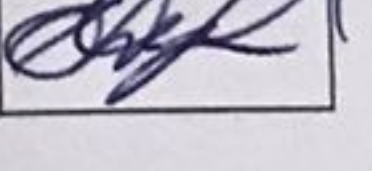
студента Шапа Марини Володимирівни
(ПІБ)

академічної групи 072-173-1 (заочна форма навчання)
(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Організація моніторингу клієнтів банку у системі управління кредитними ризиками (на прикладі АТ «УКРСИББАНК»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Лосєва І.К.	76	добре	
Рецензент		78	добре	
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.	76	добре	

аціональний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студента Лисенко Марини Володимирівни
(ПІБ)

академічної групи 072-173-1 (заочна форма навчання)
(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Організація моніторингу клієнтів банку у системі управління кредитними ризиками (на прикладі АТ «УКРСИББАНК»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Лосєва І.К.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.			

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В.Срмошкіна

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2021 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студенту **Лисенко М.В.** _____ академічної групи **072-17з-1** _____
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

На тему: « Організація моніторингу клієнтів банку у системі управління кредитними ризиками (на прикладі АТ «УКРСИББАНК»)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від _____ № _____ -л

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2021- 06.05.2021
Розділ 1	Теоретичні підходи до моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком в банківській діяльності	07.05.2021- 16.05.2021
Розділ 2	Аналіз управління кредитним ризиком в АТ «УКРСИББАНК»	17.05.2021- 27.05.2021
Розділ 3	Обґрунтування вибору методичного підходу щодо моніторингу клієнтів банку у системі управління кредитними ризиками на прикладі АТ «УКРСИББАНК»	28.05.2021- 03.06.2021
ВИСНОВКИ		04.06.2021- 06.06.2021
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	07.06.2021- 10.06.2021

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Лосєва І.К.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **19.04.2021 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **14.06.2021 р.**

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

Лисенко М.В.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Лисенко М.В. – Організація моніторингу клієнтів банку у системі управління кредитними ризиками (на прикладі АТ «УКРСИББАНК») – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», 2021

Мета кваліфікаційної роботи – полягає у дослідженні науково-методичних підходів до моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком в банківській діяльності на прикладі . АТ «УКРСИББАНК»

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У роботі визначена актуальність теми, мета дипломної роботи. Розглянуті підходи до формування моніторингу клієнтів в системи управління кредитним ризиком.

Розраховані основні фінансові показники діяльності банку, проаналізований кредитний портфель банку, проведений аналіз кредитного ризику. На підставі вивчення методів моніторингу клієнтів проаналізовані різні підходи до визначення рівня банкрутства клієнтів в системі управління кредитним ризиком.

Одержані результати носять реальний характер і можуть бути використані відділеннями АТ «УКРСИББАНК» з метою планування кредитного ризику клієнтів.

МОНІТОРИНГ, КРЕДИТ, КРЕДИТНИХ РИЗИК, АНАЛІЗ БАНКРУТСТВА,
РЕЙТИНГ , ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ КРЕДИТУ

ABSTRACT

Lysenko MV.- Organizing the bank's customer monitoring in the credit risk management system (in terms of UKRSIBBANK JSC)- Manuscript.

Qualification work for obtaining an educational qualification level of bachelor in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2021

The purpose of the qualifying work is to study scientific and methodical approaches to assessing the effectiveness of the management of the loan portfolio of the CB PrivatBank JSC and to plan measures aimed at improving it.

The purpose of the qualification work - is to study the scientific and methodological approaches to monitoring clients in the credit risk management system in banking by example JSC UKRSIBBANK

The introduction outlines the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the objectives of the qualification work, defines the object and subject of research.

The relevance of the topic, the purpose of the thesis are determined in the work. Approaches to the formation of customer monitoring in credit risk management systems are considered.

The main financial indicators of the bank's activity are calculated, the bank's loan portfolio is analyzed, the credit risk analysis is carried out. Based on the study of customer monitoring methods, different approaches to determining the level of customer bankruptcy in the credit risk management system are analyzed.

The obtained results are real and can be used by branches of JSC "UKRSIBBANK" in order to plan credit risk of customers.

MONITORING, CREDIT, CREDIT RISKS, BANKRUPTCY ANALYSIS, RATING, LOAN SECURITY.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ КЛІЄНТІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	9
1.1. Сутність і необхідність моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком в банківській діяльності	9
1.2. Методичні засади моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком.....	12
1.3. Організаційно-інформаційне забезпечення моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком.....	23
Висновки по розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ В АТ «УКРСИББАНК».....	28
2.1. Загальноекономічна характеристика діяльності АТ «УКРСИББАНК».....	28
2.2. Аналіз кредитного портфелю АТ «УКРСИББАНК».....	31
2.3. Аналіз кредитного ризику АТ «УКРСИББАНК».....	38
Висновки по розділу 2.....	44
РОЗДІЛ 3 ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ЩОДО МОНІТОРИНГУ КЛІЄНТІВ БАНКУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ НА ПРИКЛАДІ АТ «УКРСИББАНК».....	46
3.1. Моніторинг фізичних осіб за допомогою скорингу для постійної оцінки кредитоспроможності позичальника.....	46
3.2. Моніторинг кредитного ризику позичальника банку за методикою АТ «Укрсиббанк».....	49

3.3. Моніторинг клієнтів шляхом розрахунку оцінки ймовірності банкрутства підприємства-позичальника АТ «УКРСИББАНК».....	56
Висновки по розділу 3.....	64
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. Основним завданням сучасного етапу розвитку банківської справи є уникнення або мінімізація ризику при отриманні достатнього прибутку для збереження коштів вкладників та підтримки діяльності комерційного банку. Кредитний ризик є невід'ємною частиною процесу існування комерційного банку на ринку, тому цей ризик є особливим предметом аналізу та управління для банку, оскільки дохід банку залежить від ефективності управління ризиками.

У той же час кредитний ризик вважається одним із основних внутрішніх ризиків, що виникають безпосередньо у зв'язку з діяльністю конкретного комерційного банку. Це пов'язано з тим, що збільшення кредитного ризику перетворюється на головне джерело банківського ризику загалом. Тому банківським установам слід досить серйозно поставитися до цієї проблеми - проблеми управління кредитним ризиком, невід'ємною частиною якої є моніторинг ризиків.

Тому вивчення управління кредитним ризиком має особливе значення, зокрема моніторинг останнього, що визначає актуальність обраної теми та актуальність дослідження для розробки цього питання...

Мета і задачі кваліфікаційної роботи. Метою даної роботи теоретичні підходи щодо моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком комерційного банку на прикладі АТ «УКРСИББАНК».

Для досягнення основної мети у роботі поставлено і вирішено ряд теоретичних та практичних задач:

- визначення теоретичних підходів щодо моніторингу клієнтів банку у системі управління кредитним ризиком;
- аналіз кредитної діяльності та кредитного ризику банку АТ «УКРСИББАНК»;
- обґрунтування вибору підходів до моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком на прикладі АТ «УКРСИББАНК».

Об'єктом дослідження є моніторинг клієнтів в системі управління кредитним ризиком на прикладі АТ «УКРСИББАНК».

Предметом дослідження є теоретичні та методичні основи моніторингу моніторинг клієнтів в системі управління кредитним ризиком на прикладі АТ «УКРСИББАНК».

Методи дослідження. Для визначення поставлених у роботі завдань використовувалися загальнонаукові та спеціальні методики та методи дослідження. Зокрема, застосовані загальнонаукові методи розуміння природи позик та критеріїв їх класифікації; Систематичний підхід до вивчення теоретичних основ формування і реалізації відносин комерційного банку і підприємства. Для оцінки структури та динаміки кредитного портфеля банку використовувалися методи аналізу та синтезу; узагальнення; методи фінансового аналізу.

Інформативною базою кваліфікаційної роботи є чинні законодавчі та нормативні акти, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів, а також звітні дані банку.

Практичне значення одержаних результатів.

Одержані результати носять реальний характер і можуть бути використані в АТ «УКРСИББАНК» з метою оцінки кредитного портфеля банку.

Особистий внесок автора. Кваліфікаційна робота є самостійною працею. Усі результати, викладені у роботі, отримані автором особисто.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу трьох розділів і висновків, загальний обсяг роботи становить 71 сторінки. Робота містить 21 таблицю, 5 рисунків, список використаних джерел зі 34 найменування, 5 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ КЛІЄНТІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність і необхідність моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком в банківській діяльності

Банки, як і будь-які бізнес-структури, за своєю суттю є ризикованими в процесі активної діяльності. Як відомо, найбільш вигідними для банків є операції з високим рівнем ризику. Такі операції є кредитними операціями банків. Оскільки кредитування є основним джерелом доходу банку, і неповернення їх спричинює великі збитки для банку, кредитний ризик має ключове значення для діяльності банків. Однак в даний час в економічній літературі не існує єдиного підходу до визначення поняття кредитного ризику.

Поняття банківського кредитного ризику ототожнюється з ризиком несплати позичальником основної частини позики та відсотків за ним. Фактори, що визначають ефективність банку у вирішенні проблемних боргів, поділяються на зовнішні та внутрішні. Якщо зовнішні фактори включають нормативну базу, ступінь розвитку інфраструктури проблемного боргового ринку, то під внутрішніми факторами слід розуміти організацію банку, особливо його структурний підрозділ, який відповідає за управління проблемними кредитами. Проблема ефективності такої діяльності багатогранна і вимагає всебічного аналізу [1].

В умовах нестабільності зовнішнього середовища, постійно зростаючих вимог ринку банківських послуг до кредитних установ, посилення конкуренції та технологічного розвитку важко переоцінити необхідність вдосконалення різних напрямків діяльності банку з метою оптимізації бізнес-процеси. Оптимізація бізнес-процесів, яка повністю охоплює кредитний процес банківської установи, може відбуватися з різною інтенсивністю, у різний час,

передбачати окремі зміни або повністю реструктуризувати весь процес обслуговування клієнтів [2].

При організації та проведенні кредитного процесу зусилля комерційних банків спрямовані на уникнення або принаймні мінімізацію можливих збитків, спричинених невиконанням позичальниками своїх зобов'язань відповідно до умов кредитного договору. І вся діяльність банківських службовців на всіх етапах кредитних операцій спрямована на досягнення цієї мети. Отже, неодмінним та невід'ємним елементом кредитного процесу банку є кредитний моніторинг, який проявляється у постійному контролі як за окремими кредитними операціями, так і за якістю кредитного портфеля в цілому. Правильно організований моніторинг кредитного процесу суттєво допомагає не тільки зменшити кредитні ризики, але й спрогнозувати їх значення на найближче майбутнє [3, 4].

Створюючи комплексну систему моніторингу кредитних операцій, можемо виділити такі елементи:

- моніторинг кредитної політики банку;
- моніторинг ризиків кредитних операцій;
- моніторинг якості кредитного портфеля;
- моніторинг змін у методах управління ризиком кредитного портфеля.

Беручи до уваги специфіку комплексного моніторингу кредитного портфеля, пропонується виділити ще один напрямок - проблемний моніторинг, в основі якого лежить вибір показників, що погіршують стан кредитного портфеля, як у звітному періоді, так і в плані динаміка [5].

Більш традиційним та загальноприйнятим підходом є розбиття кредитного ризику комерційних банків на такі типи:

- прямий ризик кредитного процесу (пов'язаний із втратою частини позики та відсотків);
- ризик умовного кредитного процесу (пов'язаний із зменшенням активів комерційного банку та його сукупного доходу);
- ризик неліквідності застави позики;

- ризик сторони договору;
- к ризик концентрації кредитного портфеля;
- ризик непереборної сили, ін.

Отже, кредитний ризик - це єдність окремих видів ризиків, які розподіляються залежно від характеру причин їх виникнення та напрямків їх виникнення в процесі банківського кредитування. [6].

Слід зазначити, що в процесі розробки ефективних систем управління кредитним ризиком для комерційних банків, окрім взаємозалежності певних видів кредитного ризику, його взаємозв'язок з іншими банківськими ризиками, зокрема з процентними факторами ризику та ризиком ліквідності, ризиком ліквідності та слід враховувати ризик втрати фінансової стабільності.

Таким чином, кредитний ризик для банку - це не тільки загроза дефолту за позикою та відсотків за нею, а й загроза втрати комерційним банком частини прибутку від перевищення відсотків за депозитами над відсотками за позиками.

Важливим елементом процесу управління кредитним ризиком є моніторинг останнього, завдяки якому пропонуємо розуміння процедури систематичного відстеження, ідентифікації, оцінки та аналізу змін у даних кредитного ризику на рівні кредитного портфеля комерційного банку, індивідуальні співвідношення позичальника та кредитного ризику, а також ефективність, управління та контроль, динаміка та прогнозування кредитного процесу.

Тому в процесі моніторингу кредитного ризику розрізняємо індивідуальний та портфельний ризики. Джерелом першого є індивідуальний позичальник, другого - загальна заборгованість комерційного банку за операціями, що характеризуються кредитним ризиком.

Моніторинг кредитного ризику окремих позичальників здійснюється як на етапі відбору (моніторинг суб'єктів господарювання та їх фінансового стану), так і під час використання позичальником позики, моніторинг дотримання позичальником кредитного договору, постійний моніторинг позичальників, моніторинг фінансового стану застави, моніторинг нефінансової

інформації).

Періодичний моніторинг рівня кредитного ризику в портфелі в цілому необхідний як при наданні нових позик, так і без надання останнього. Останнє має важливе значення через те, що рівень ризику може змінюватися разом зі змінами у фінансовому стані позичальника під впливом цінних факторів, кон'юнктури ринку різних товарів, зміни динаміки курсу валют тощо. Цей моніторинг повинен бути здійснюється відповідним відділом комерційного банку.

Важливим для моніторингу кредитного портфеля комерційного банку є його поділ на чотири основні напрямки: моніторинг динаміки та структури, диверсифікація, чутливість до ризиків та якість кредитного портфеля комерційного банку.

Таким чином, прояв різних функцій кредитного ризику підкреслює важливість вивчення цієї концепції в контексті функціонування комерційного банку.

Подвійний кредитний ризик банківської установи, виражений в умовному розподілі на кредитні ризики конкретної активної діяльності та ризики, пов'язані з управлінням активним портфелем, визначає відповідну структуру процесу управління кредитним ризиком. та методи управління ризиками.

Для розкриття та уточнення діяльності комерційного банку з метою запобігання розвитку несприятливих подій, спричинених впливом кредитного ризику, необхідно узагальнити методологічну базу управління цим видом ризику, зокрема моніторинг останнього.

1.2. Методичні засади моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком

Методологія управління кредитним ризиком розділяє елементи моніторингу останніх на окремі етапи процесу управління. Зокрема, ідентифікація кредитного ризику передбачається при виконанні майже всіх

функцій управління, якщо воно спрямоване на визначення ступеня відповідності параметрів ризикової позиції запланованим ознакам. На цій основі розробляється якісна оцінка або рейтинг кредитного ризику для окреслення спектру методів управління та заходів, з яких слід вибрати ефективний менеджмент.

Тому ідентифікація кредитного ризику логічно пов'язана з реалізацією функцій аналізу, планування та контролю, оскільки його реалізація дозволяє прогнозувати результати управління для всіх можливих комбінацій факторів ризику, порівнюючи варіанти управлінських рішень та вибираючи оптимальні відповідно до конкретних критеріїв.

З іншого боку, серед усіх елементів моніторингу кредитного ризику елемент аналізу є універсальним за своїм значенням для повної реалізації процесу управління. У той же час, серед завдань елементу аналізу, ми вважаємо, що найважливішою є оцінка рівня ризику, вона є об'єктивною основою для обґрунтування та вибору рішень, що усувають можливі негативні наслідки невизначеності при здійсненні кредиту процес. Повна реалізація завдань аналізу в системі моніторингу кредитного ризику комерційного банку можлива лише за наявності оновленої та достовірної інформації, яка органічно поєднує свою ефективність із якістю інформації та регуляторною підтримкою, що надається організаційною функцією [7].

Розглядаючи методологію оцінки кредитного ризику, слід зазначити, що через подвійний характер її прояву - на індивідуальному рівні та в цілому - для групи позичальників можна чітко виділити дві сфери оцінки:

- оцінка кредитоспроможності позичальника, завданням якої є виявлення ступеня кредитного ризику, пов'язаного з даною позикою;
- оцінка ризику кредитного портфеля загалом.

Найпоширеніші методи аналізу кредитного ризику включають:

- розрахунок ймовірності дефолту позичальника, який базується на базовій формулі, що визначає взаємозв'язок між основними фінансовими показниками його діяльності;

- модель Альтмана для оцінки кредитоспроможності позичальника;
- матриця міграції кредитного ризику;
- рейтинг позичальників комерційних банків;
- мультипортфельні моделі ризиків, зокрема, CreditMetrics, CreditRisk, ін. [9-13].

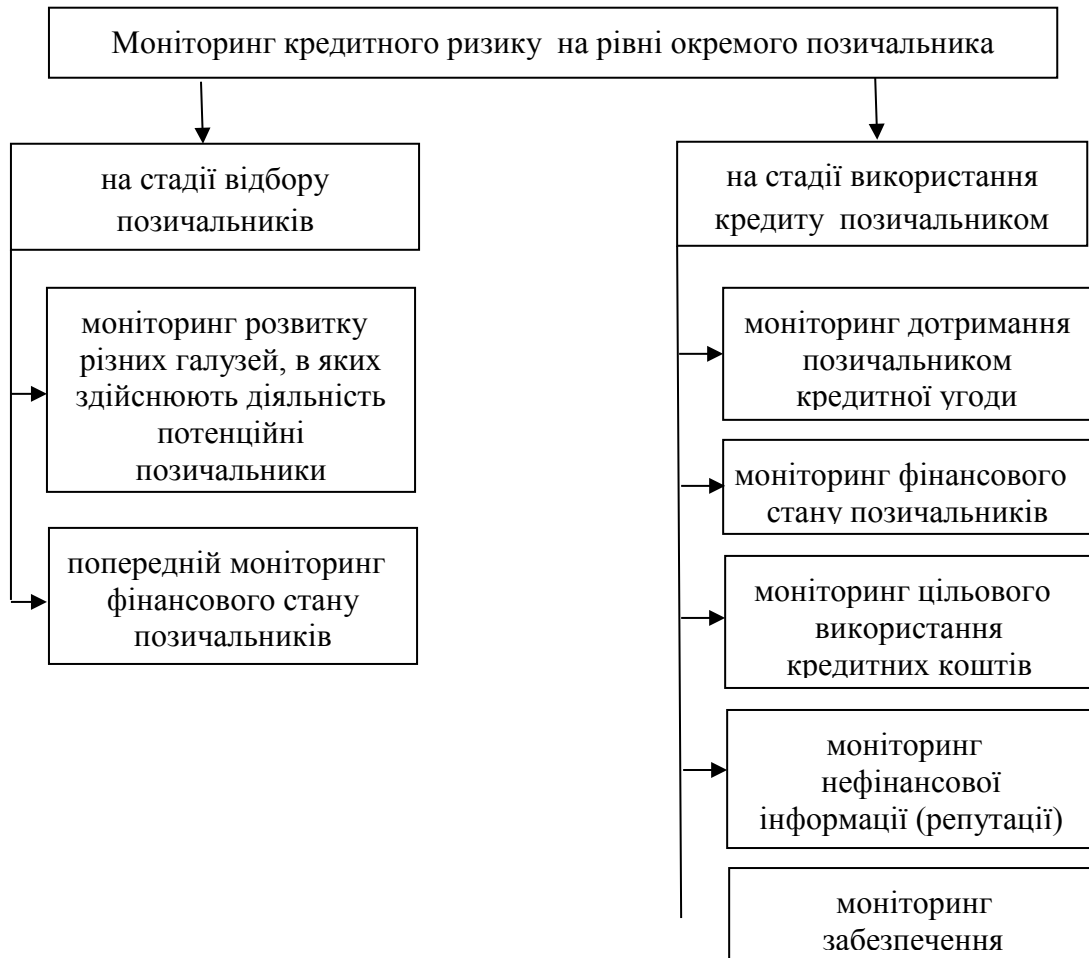

Рис. 1.1. Складові елементи моніторингу індивідуального кредитного ризику [8]

Необхідність аналізу портфельного кредитного ризику є результатом т.зв. ефект концентрації ризику. Як правило, ризик-менеджери оцінюють ризик концентрації інтуїтивно, виходячи з кредитних лімітів для одного або групи пов'язаних позичальників, суми інвестицій у конкретну галузь чи групу галузей, пов'язаних між собою [14].

Слід зазначити, що в даний час недостатньо застосовувати тверді ліміти, які не враховують відносини ризик-повернення. Так, В. Буряк та В. Волохов наголошують, що одним із основних напрямків підвищення ефективності кредитування комерційних банків є конкретизація меж збільшення пропозиції позик у поєднанні з динамічним аналізом їх ефективності [15].

Розробка методології оцінки та управління кредитним ризиком спрямована на те, щоб розглядати кредитний портфель у цілому як єдине ціле, що дає змогу застосовувати більш раціональний та розумний підхід до його диверсифікації. Таким чином, у процесі виявлення кредитного ризику за допомогою портфельного підходу він забезпечує чітке уточнення організаційних та продуктових структур комерційного банку, створюючи карту ризиків, розділену на сегменти відповідно до окремих бізнес-процесів. Складання карти ризику є основним методом підведення підсумків ідентифікації ризиків. По суті, карта ризику порівнює, з одного боку, організаційну та продуктову структуру комерційного банку, а з іншого боку, класифікацію кредитного ризику, обрану комерційним банком, що, зрештою, є узагальненим переліком позицій ризику комерційних банків [16].

Після виявлення потенційних подій ризику можна перейти до безпосередньої оцінки ймовірних наслідків виявлених кредитних ризиків і на цій основі прийняти рішення про застосування конкретної стратегії управління ризиками. Узагальнюючи результати різних досліджень з оцінки кредитного ризику, можна зробити висновок, що в даний час не існує абсолютного критерію для визначення ступеня кредитного ризику. З цією метою більшість вчених та практиків аналізують ймовірність виникнення кредитного ризику, його поширеність та рівень впливу на певні елементи комерційного банку, використовуючи стандартизований перелік показників, що відображають взаємозв'язок між сукупним капіталом, активами та зобов'язаннями. Серед цих показників виділяється [17,18]:

- відношення балансового капіталу до прибуткових активів, що характеризує ступінь захисту інвестицій комерційних банків у ризикові активи;
- відношення дохідних активів до загальної суми активів, що відображає схильність комерційного банку до участі в ризикованих операціях;
- відношення непрацюючих позик до балансового капіталу, що характеризує здатність комерційного банку покривати ризик при інвестуванні в складні активи;
- частка проблемних позик у кредитному портфелі банку, що визначає якість кредитного портфеля комерційного банку;
- частка капіталу в активах комерційного банку, оцінка рівня та динаміки якого дає можливість визначити довіру, стабільність діяльності та розвиток комерційного банку тощо.

Порівняльний аналіз цих підходів показує, що для більшості вітчизняних комерційних банків більш прийнятним є спрощений стандартизований підхід, який не вимагає додаткових рейтингових витрат. Водночас слід пам'ятати, що вимоги Базельської угоди передбачають диференціацію комерційних банків залежно від складності їх методів управління ризиками та підходів до розрахунку кредитного ризику. За цих умов використання комерційним банком внутрішніх кредитних рейтингів є певним чином ознакою його стабільності та довіри, непрямым фактором, що стимулює розвиток комерційного банку на основі ефекту прихованих вигод.

Оскільки ймовірність невиконання зобов'язань є постійною величиною, для її дискретизації комерційний банк повинен визначити внутрішню шкалу кредитного рейтингу, за якою кожен позичальник, залежно від передбачуваної ймовірності невиконання зобов'язань, отримує конкретний кредитний рейтинг, який характеризує його кредитоспроможність.

Кількість категорій у внутрішній шкалі кредитного рейтингу комерційним банком вибирає довільно, але, як зазначається у дослідженнях Базельського комітету з банківського нагляду, середня кількість категорій внутрішнього

кредитного рейтингу в банках у європейських країнах становить близько десяти [22].

Ймовірність несплати позичальника залежить від здатності позичальника покривати відсотки за рахунок валового прибутку. Відомий ефект левериджу заснований на цьому принципі, який дає змогу збільшити рентабельність власного капіталу лише у випадку позитивного значення диференціалу левериджу, який є різницею між валовою рентабельністю активу та середньозваженою процентною ставкою ставка боргу. Отже, кожен позичальник матиме гарантію, що він зможе сплатити відсотки за позику, якщо валова прибутковість його активів перевищує середньозважену процентну ставку за позиковим капіталом після того, як йому було введено нову позику.

Для того, щоб виявити різницю між фактичною валовою рентабельністю активів позичальника та середньозваженою процентною ставкою позикового капіталу позичальника після його поповнення новою позикою, доцільно використовувати концепцію процентної ставки.

Динаміка кредитного ризику виникає внаслідок необхідності контролю за його змінами з точки зору своєчасного реагування керівництва у разі раптових відхилень вартості ризикованої статті від запланованої вартості. Слід зазначити, що моніторинг кредитного ризику повинен бути організований як безперервний, циклічний процес, в якому кожен етап нерозривно пов'язаний функціонально та організаційно з іншими.

Оцінка кредитоспроможності позичальника на основі фінансових показників має ряд недоліків. По-перше, не можна обмежитися лише фінансовими коефіцієнтами або віддати перевагу одному з коефіцієнтів, оскільки ці коефіцієнти не повністю характеризують кредитоспроможність позичальника. По-друге, історичні результати не можуть бути єдиним критерієм для оцінки здатності позичальника виконувати свої зобов'язання протягом визначеного періоду, включаючи погашення позики. По-третє, не існує єдиної бази нормативних значень фінансових показників, рівень яких змінюється залежно від стану економічного розвитку та певної діяльності. По-четверте,

розраховані показники є статистичними та не враховують поточний стан позичальника на момент отримання позики.

Для того, щоб вибрати перелік якісних параметрів для оцінки кредитного ризику підрядника, який працює у певному секторі економіки, доцільно визначити показники діяльності компанії та ключові параметри, що характеризують стабільність її діяльності в галузі. [5]. Розрахунок та оцінка фінансових коефіцієнтів доповнює уявлення про рівень кредитного ризику позичальника такими критеріями, як його здатність обслуговувати боргові зобов'язання, операційна ефективність тощо. Оцінка вибраних груп фінансових коефіцієнтів дозволяє виділити компанії, які мають подібні бізнес-стратегії та фінансова політика.

Перелік рекомендованих показників оцінки кредитного ризику включає: оборот запасів; коефіцієнт покриття процентів; валовий дохід; період амортизації боргу; коефіцієнт обслуговування боргу. Таким чином, модель рейтингової системи така (табл 1.1).

У цій моделі оцінки кількісні показники (60%) мають найбільше значення, оскільки вони є більш об'єктивними, розраховуються на основі річної фінансової звітності позичальника. Вага якісних параметрів обмежується 40%, що пояснюється суб'єктивним підходом до присвоєння балів.

Основним елементом системи моніторингу кредитного ризику банку є розробка методології оцінки індивідуального кредитного ризику позичальника. Сучасна методологія оцінки цього ризику базується на визначенні показників кредитоспроможності окремого позичальника, які зазвичай формуються як лінійний показник показників ділової активності позичальника.

Проблема оцінки загальної суми кредитного ризику має велике практичне значення. З одного боку, переоцінка кредитного ризику спричинює збільшення резервів під можливі збитки, що суттєво знижує прибутковість комерційної діяльності. З іншого боку, недооцінка величини кредитного ризику зменшує фінансову стійкість комерційного банку та збільшує ймовірність його банкрутства. Подолання цього недоліку дозволяє максимально використовувати

статистичні дані про ймовірність дефолту при оцінці кредитного ризику, а також враховувати його вплив на ринкову прибутковість кредитної операції для комерційного банку.

Таблиця 1.1

Модель рейтингової системи

Кількісні параметри оцінки	Бал	Вага параметра
Оборотність запасів (дні)	Від 1 до 5	10 %
Коефіцієнт покриття процентних платежів		10 %
Валова рентабельність		10 %
Період амортизації фінансового боргу		15 %
Коефіцієнт обслуговування боргу		15 %
Разом кількісна оцінка		60 %
Якісні параметри	Бал	Вага параметра
Менеджмент	Від 1 до 5	4 %
Власники і Група		5 %
Відкритість і прозорість компанії		5 %
Оцінка коливачів попиту на реалізуємі товари		5 %
Географічна диверсифікація мережі магазинів/точок продажу		3 %
Сезонність діяльності (отримання доходів)		3 %
Позиція компанії на ринку и конкуренція		4 %
Організація процесу продажів (мерчендайзинг)		
Якість постачальників, умови складування		3 %
Якість магазинів, інвестиції в їх розвиток		2 %
Бар'єри входу в галузь		3 %
Разом якісна оцінка		40 %
Разом кількість балів		100 %
Коректування: дані проміжної звітності		Бали
Результат проміжної звітності свідчить про значне поліпшення фінансових показників діяльності в порівнянні з попереднім періодом		+1
Кількісні параметри оцінки		Бал
Результат проміжної звітності свідчить про незмінність фінансових показників діяльності в порівнянні з попереднім періодом		0
Результат проміжної звітності свідчить про незначне погіршення фінансових показників діяльності в порівнянні з попереднім періодом		-0,5
Результат проміжної звітності свідчить про значне погіршення фінансових показників діяльності в порівнянні з попереднім періодом		-1
Разом кількість балів		

Методологія управління кредитним ризиком полягає у розподілі елементів моніторингу останніх на окремі стадії процесу управління. На основі виявлення кредитного ризику розробляється якісний рейтинг кредитного ризику. Серед

усіх елементів моніторингу кредитного ризику елемент аналізу є універсальним, з точки зору його важливості для повної реалізації процесу управління. Визначивши потенційні події ризику, ви можете перейти до безпосередньої оцінки ймовірних наслідків виявлених кредитних ризиків.

Модифікацією рейтингу є кредитний скоринг - техніка відбору позичальників для отримання споживчої позики. Різниця в кредитному рейтингу полягає в тому, що у формулі оцінки рейтингу оцінка використовується замість значення коефіцієнта. Для кожного показника визначено декілька діапазонів значень, кожен діапазон визначається певною кількістю балів та класом. Якщо рейтинг, отриманий позичальником, нижчий від вартості, попередньо визначеної працівниками банку, позичальникові не буде надано позику, і якщо він відповідає стандартам application заявка на позику буде прийнята.

Перевагою рейтингової моделі є простота застосування, що відображається в тому, що клас позичальника швидко визначається на основі розрахунку фінансових коефіцієнтів та використання вагових коефіцієнтів у загальному інтегрованому коефіцієнті.

Для підприємців галузі торгівлі та послуг, малих та середніх підприємств ефективніше оцінювати фінансовий стан позичальника за допомогою аналізу грошових потоків. Аналіз грошових потоків - це метод оцінки кредитоспроможності клієнта банку, який базується на використанні фактичних показників, що характеризують обороти клієнтів у звітному періоді. Існує два методи розрахунку грошових потоків - прямий і непрямий. Кожна стаття звіту про рух грошових коштів трансформується за допомогою прямого методу, і визначаються фактичні надходження та відтоки грошових коштів. Загальні грошові потоки обчислюються як сума грошових потоків від виробничої, інвестиційної та фінансової діяльності. При непрямому методі відправною точкою є величина прибутку (збитку). Грошовий потік визначається як різниця між надходженням та відтоком грошових коштів.

Аналіз грошових потоків позичальника допомагає прийняти рішення про позику з урахуванням позитивних або негативних грошових потоків за попередні

періоди та відповідних прогнозів на майбутнє. Моделі прогнозування, отримані за допомогою статистичних методів, використовуються для оцінки якості потенційних позичальників.

Прикладом такої класифікаційної моделі є зета-модель, розроблена групою американських економістів і використана банками при їх кредитному аналізі. Модель призначена для оцінки ймовірності банкрутства компанії. Значення ключового параметра Z визначається рівнянням, змінні яких відображають деякі ключові особливості аналізованої компанії - її ліквідність, оборотність капіталу. Якщо коефіцієнт для даної компанії перевищує підготовлений поріг, компанія класифікується як надійна, але якщо отриманий коефіцієнт нижче критичного значення, то згідно з моделлю фінансовий стан такої компанії є підозрілим і не рекомендується надати позику. У таблиці 1.2 представлені розрахунки для найбільш поширених моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємств.

Таблиця 1.2

Моделі оцінки ймовірності банкрутства підприємства-позичальника [33]

Назва моделі та формула розрахунку	Показники, що використовуються для розрахунку
двофакторна модель Е.Альмана $Z = -0,3877 - 1,0736 K1 + 0,0579K2$	Коефіцієнт поточної ліквідності (K1) Частка позичених коштів у пасивах (K2)
п'ятифакторна модель Е.Альмана $Z = 0,717 K1 + 0,847 K2 + 3,107 K3 + 0,42 K4 + 0,995 K5$	Доля чистого оборотного капіталу в активах (K1) Відношення нерозподіленого прибутку до активів(K2) Рентабельність активів (K3) Відношення власного до позиченого капіталу (K4) Оборотність активів(K5)
модель Дж. Таффлера $Z = 0,53K1 + 0,13K2 + 0,18 K3 + 0,16 K4$	Рентабельність поточних зобов'язань (K1) Рівень покриття поточними активами зобов'язань (K2) Відношення поточних зобов'язань до активів (K3) Оборотність активів(K4)
модель Дж. Фулмера $Z = 5,528A + 0,212B + 0,073C + 1,270D - 0,12E + 2,335F + 0,575G + 1,083H + 0,894I - 6,075$	Економічна рентабельність (A) Оборотність активів(B) Відношення прибутку до оподаткування до власного капіталу (C) Рентабельність залученого капіталу (D) Частка довгострокових зобов'язань у пасивах(E) Частка короткострокових зобов'язань у пасивах(F) log матеріальні активи (G) Загальна ліквідність (H) Коефіцієнт співвідношення прибутку та відсотків до відсотків до сплати (I)

модель Г. Спрингейта $Z = 1,03K1 + 3,07K2 + 0,66K3 + 0,4K4$	Частка оборотного капіталу у валюті балансу (K1) Економічна рентабельність (K2) Рентабельність залучення короткострокового капіталу (K3) Оборотність активів (K4)
--	--

Переваги та недоліки результатів розрахунків індексу Z на моделях оцінки ймовірності банкрутства позичальника представлені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємства – позичальника [33]

Назва моделі	Переваги моделі	Недоліки моделі
двофакторна модель Е.Альтмана	Простота розрахунку, можливість застосування при проведенні зовнішнього аналізу на основі бухгалтерського балансу.	Не розглядається вплив показників, що характеризують ефективність використання ресурсів, ділову і ринкову активність. Немає урахування галузевої і регіональної специфіки функціонування суб'єктів економіки.
п'ятифакторна модель Е.Альтмана	Змінні в моделі відображають різні аспекти діяльності підприємства, можливе динамічне прогнозування змін фінансової стійкості.	Модель застосовна тільки відносно акціонерних товариств, чиї акції не котируються на ринку цінних паперів.
модель Таффлера	Простота розрахунку, можливість застосування при проведенні зовнішнього діагностичного аналізу.	Більшість (87,5%) обстежених боржників були визнані фінансово стійкими.
модель Фулмера	Модель використовує в якості змінних 9 фінансових коефіцієнтів. Можливо динамічне прогнозування фінансового стану.	За даною моделлю більшість підприємств-боржників (56,2%) були визнані фінансово спроможними. Існують певні технічні складнощі під час розрахунків.
модель Г. Спрингейта	Модель показує достатній рівень надійності прогнозу.	Немає галузевої та регіональної диференціації Z -рахунку. Між змінними спостерігається досить висока кореляція.

Залежно від вартості рахунку Z за конкретною шкалою оцінюється ймовірність банкрутства у найближчі два роки [33]:

- якщо $Z < 1,81$, то ймовірності настання банкрутства дуже велика;
- якщо $1,81 < Z < 2,675$, то ймовірність банкрутства середня;
- якщо $Z = 2,675$, то ймовірність банкрутства дорівнює 0,5;

- якщо $2,675 < Z < 2,99$, то ймовірність банкрутства невелика;
- якщо $Z > 2,99$, то ймовірність банкрутства незначна.

На додаток до цих моделей для спрогнозування можливого банкрутства позичальника можуть бути використані спрощені моделі на основі системи конкретних показників.

Таким чином, використання класифікаційних моделей надає пріоритет оцінці кількісних факторів і не враховує роль між особистими відносинами, неоднозначність вибору системи основних кількісних показників, високу чутливість до неточності первинних даних.

1.3. Організаційно-інформаційне забезпечення моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком

Загалом методологічною основою моніторингу кредитного ризику є класичні положення теорії управління, які забезпечують послідовне та пов'язане з ними здійснення системи функцій управління, які з урахуванням специфіки кредитного ризику як об'єкта управління можуть бути представлені як наступне:

- створення необхідного інформаційного, нормативного та інституційного та організаційного забезпечення процесу кредитування;
- врегулювання та аналіз інформації про поточний стан та тенденції з точки зору факторів, що визначають ситуацію ризику, виникнення кризових явищ у кредитному процесі;
- прогнозування можливості виникнення конкретних видів банківського кредитного ризику;
- планування заходів, спрямованих на запобігання виникненню кризових явищ у кредитному процесі та мінімізацію впливу цих явищ на стабільність банку;
- контроль дотримання основних об'ємних, часових та просторових параметрів кредитного процесу, їх відповідність умовам, визначеним у кредитному договорі;

- положення, яке передбачає здійснення заходів щодо мінімізації впливу кризи на стан банку, довговічність його функціонування з відповідним коригуванням цілей;
- оцінка ефективності системи моніторингу кредитного ризику [26].

Окрім створення упорядкованої організаційної структури - розподілу функцій та створення зв'язків між підрозділами банку, важливими є також управлінські рішення щодо організації та комплектування відповідних процедур, зокрема визначення обсягу відповідальності та технології операцій працівниками банку. Організаційна функція моніторингу кредитного ризику також включає створення необхідної інформаційної та регуляторної підтримки: системи відповідної управлінської звітності, принципів бухгалтерського обліку та документації всіх процедур, нормативних актів, стандартів ризиків, прийнятої методології та відповідних методів аналізу та оцінки ризиків, тощо.

Комерційний банк може використовувати різні джерела інформації в процесі моніторингу кредитного ризику, які, як правило, містять три групи:

- інформація, отримана безпосередньо від клієнта комерційного банку;
- інформація внутрішньобанківського характеру;
- зовнішні джерела інформації [30].

До першої групи належать:

- фінансова та бухгалтерська звітність;
- документація, що підтверджує правовий статус клієнта банку: статут, договір про реєстрацію, свідоцтво про реєстрацію, адреси тощо;
- документація, пов'язана з операцією з наданням позики, тобто техніко-економічне обґрунтування позики, розрахунок очікуваних доходів від проекту, для середньо- та довгострокових позик - бізнес-план, копії контрактів, угод та інших документів, пов'язаних із здійсненням дії, зобов'язання забезпечити своєчасне повернення позики (договір застави, гарантійний лист), страховий сертифікат тощо);
- інформація, отримана під час первинної співбесіди з потенційним позичальником, під час якої кредитний омбудсмен повинен оцінити

моральні, етичні та професійні якості працівників суб'єкта господарювання (директора, заступника директора, головного бухгалтера), визначити перспективи розвитку та зростання, дізнатись про особливості та деталі, пов'язані з цим кредитом, сформувані думку про клієнта.

Внутрішні джерела інформації банку містять інформацію про попередні угоди з клієнтом як щодо кредитних, так і некредитних відносин. У цьому випадку велике значення мають архіви комерційного банку, такі як файл кредитної інформації, в якому зберігаються дані про раніше надані клієнту позики, про затримки та порушення при виплаті позики [30].

Третя група джерел інформації містить відомості, що були здобуті за межами комерційного банку і що надійшли:

- від департаменту, що здійснює банківський нагляд;
- інших комерційних банків, що обслуговували даного клієнта;
- ділових партнерів, що мали контакти із позичальником комерційного банку;
- засобів масової інформації;
- статистичні органи та збірники статистичної інформації, де можна отримати дані про загальний стан виробництва в галузі та перспективи розвитку, а також про становище економічного оператора та його продукції на відповідному ринку;
- з візиту на підприємство, в процесі якого важливо виявити рівень компетентності працівників, очолюваних бухгалтерськими, фінансовими та маркетинговими службами, адміністративним персоналом, сформувані уявлення про склад та стан суб'єкта господарювання активів, для оцінки якості та конкурентоспроможності експорту продукції та послуг, джерел сировини тощо.

Таким чином, крім створення упорядкованої організаційної структури, яка полягає у розподілі функцій та створенні зв'язків між підрозділами банку, управлінські рішення щодо організації та комплектування відповідних процедур

також мають важливе значення у процесі моніторингу кредитного ризику, зокрема, визначення відповідальності та технологічних операцій з працівниками банку, а також ступеня їх відповідальності. Організаційна функція моніторингу кредитного ризику також включає створення необхідної інформаційно-регуляторної підтримки: системи відповідної управлінської звітності, принципів бухгалтерського обліку та документації всіх процедур, положень та положень, стандартів ризиків, методологій та відповідних методів аналізу та оцінки ризиків.

Висновки по розділу 1

Розглядаючи теоретичні основи моніторингу клієнтів, було встановлено, що кредитний ризик апіорі супроводжується цілим комплексом кредитних відносин, що виникають у процесі реалізації кредитного договору та надання позики потенційному клієнту комерційного банку. Важливим елементом процесу управління кредитним ризиком є моніторинг останнього, який пропонується для розуміння процедури систематичного відстеження, виявлення, оцінки та аналізу змін кредитного ризику на рівні кредитного портфеля комерційного банку, окремого позичальника та показники кредитного ризику для оптимізації кредитного ризику та оцінки та ефективності якості управління та контролю, динаміка та прогнозування банківського кредитування.

Було встановлено, що методологія управління кредитним ризиком полягає у розподілі елементів моніторингу останнього між різними стадіями процесу управління. На основі виявлення кредитного ризику розробляється якісний або рейтинг кредитного ризику. Серед усіх елементів моніторингу кредитного ризику елемент аналізу є універсальним, з точки зору його важливості для повної реалізації процесу управління. Після виявлення потенційних подій ризику можна перейти до безпосередньої оцінки ймовірних наслідків виявлених кредитних ризиків.

Окрім створення упорядкованої організаційної структури, яка полягає у розподілі функцій та створенні зв'язків між підрозділами банку, управлінські рішення щодо організації та комплектування відповідних процедур також мають важливе значення в процесі моніторингу кредитного ризику. Організаційна функція моніторингу кредитного ризику також включає створення необхідної інформаційної та регуляторної підтримки.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ В АТ «УКРСИББАНК»

2.1. Загальноекономічна характеристика діяльності АТ «УКРСИББАНК»

АТ "УкрСиббанк" зареєстрований виконавчим комітетом Харківської міської ради. 18 червня 1990 р. Комерційний інноваційний банк "Чарковінкомбанк" був зареєстрований у Державному банку СРСР. У 1992 році Банк приєднався до українсько-сибірської корпорації "УкрСибінкор" і був перейменований на АКІБ "УкрСиббанк". У 1996 році банк розпочав відкривати філії в інших регіонах України, а з 2000 року будує ефективну роздрібну мережу. Активно працюючи з фізичними та юридичними особами, УкрСиббанк постійно розширює перелік банківських послуг та продуктів та завойовує нові частки ринку.

Починаючи з 2000 року, банк стабільно утримував свої лідируючі позиції на інвестиційному ринку, неодноразово отримуючи звання найкращого інвестиційного банку в країні. У 2003 році УкрСиббанк став національним лідером, впевнено увівши до десятки провідних банків України. З грудня 2005 року одна з найбільших міжнародних банківських груп у світі, BNP Paribas, стала стратегічним інвестором в АКІБ "УкрСиббанк". У квітні 2006 року група BNP Paribas стає офіційним власником 51% акцій Банку. У 2009 році частка BNP Paribas була збільшена до 81,42%, а в 2010 році до 99,99%.

У грудні 2009 року УкрСиббанк змінив форму власності з комерційного інноваційного банку у формі акціонерного товариства на публічне акціонерне товариство.

У 2011 році Європейський банк реконструкції та розвитку придбав у BNP Paribas 15% акцій УкрСиббанку. 2 лютого 2016 року частка Європейського банку реконструкції та розвитку була збільшена до 40%, а частка BNP Paribas становить 59,99%.

У лютому 2018 року BNP Paribas викупив акції УкрСиббанку у міноритарних акціонерів, збільшивши свою частку до 60%.^{13]}

АТ УкрСиббанк працює на основі Статуту. Основними пріоритетами АТ УкрСиббанк є подальший розвиток діяльності та значне підвищення операційної ефективності. АТ УкрСиббанк повинен досягти прогресу в залученні нових клієнтів, збільшуючи кредитування, одночасно тримаючи ризик під контролем, розвиваючи депозитну базу клієнтів для покриття фінансових потреб клієнтів.

Розвиток кредитування базується на оновлених кредитних процесах та політиках для забезпечення якісного моніторингу та оцінки ризиків. Нова пропозиція позик орієнтована на короткострокові позики українським дочірнім компаніям міжнародних груп, з якими BNP Paribas активно співпрацює по всьому світу, позики українським агропромисловим компаніям та іншим підприємствам, а також готівкові та споживчі позики в національній валюті для фізичних осіб.

З метою підвищення ефективності своєї діяльності Банк продовжує спрощувати банківську структуру та процеси, а отже, покращувати якість обслуговування клієнтів. Частиною цього процесу є оптимізація та репозиціонування мережі філій Банку з можливістю простого переформатування для концентрації навичок продажу послуг та покращення локалізації.

Цілі Банку пов'язані з довгостроковою стратегією акціонерів у галузі розвитку ефективності бізнесу із суворим управлінням ризиками та контролем витрат:

- поглиблення культури дотримання вимог у банку;
- подальша оптимізація мережі філій з метою підвищення якості та ефективності обслуговування роздрібних клієнтів;
- розробка інноваційних продуктів та каналів збуту банківських послуг відповідно до вимог часу;
- орієнтація на стратегічні сегменти роздрібногo бізнесу: клієнти преміум та малого та середнього бізнесу;
- подальший розвиток карткових продуктів та розрахункових послуг

Банк має приблизно 2 мільйони клієнтів, 170 тисяч Компаній МСП та 600 груп корпоративних компаній - лідерів національної економіки та міжнародних корпорацій. По всій Україні є приблизно 260 відділень та 1000 банкоматів

Аналізуючи сукупні активи АТ «УкрСиббанк», можна побачити, що сукупні активи АТ «УкрСиббанк» у 2017 році порівняно з 2016 роком зросли на 744473 тис. гривні. або на 1,6%, у 2018 році порівняно з 2017 роком - на 5901019 тис. грн. або 12,8%. Зростання активів банку є позитивним. Збільшення активів банку відбулось головним чином за рахунок збільшення позик, які в 2017 році зросли на 1542792 тис. грн порівняно з 2016 роком. тобто на 7,5%, у 2018 році порівняно з 2017 роком - на 3916558 тис. грн. або 17,6%.

Готівка та кошти в Національному банку в 2017 році порівняно з 2016 роком зросли на 168524 тис. грн. тобто на 4,2%, у 2018 році порівняно з 2017 роком - на 614065 тис грн. або 14,7%. Нерухомість та обладнання також демонструють позитивну динаміку: у 2017 році порівняно з 2016 роком вони зросли на 50764 тис. грн. або на 4,8%, у 2018 році порівняно з 2017 роком на 110289 тис. грн. або 9,9%. Нематеріальні активи АТ "УкрСиббанк" у 2017 році порівняно з 2016 роком збільшились на 27039 тис. грн. або на 11,8%, у 2018 році порівняно з 2017 роком - на 218027 тис. грн. або 84,8%.

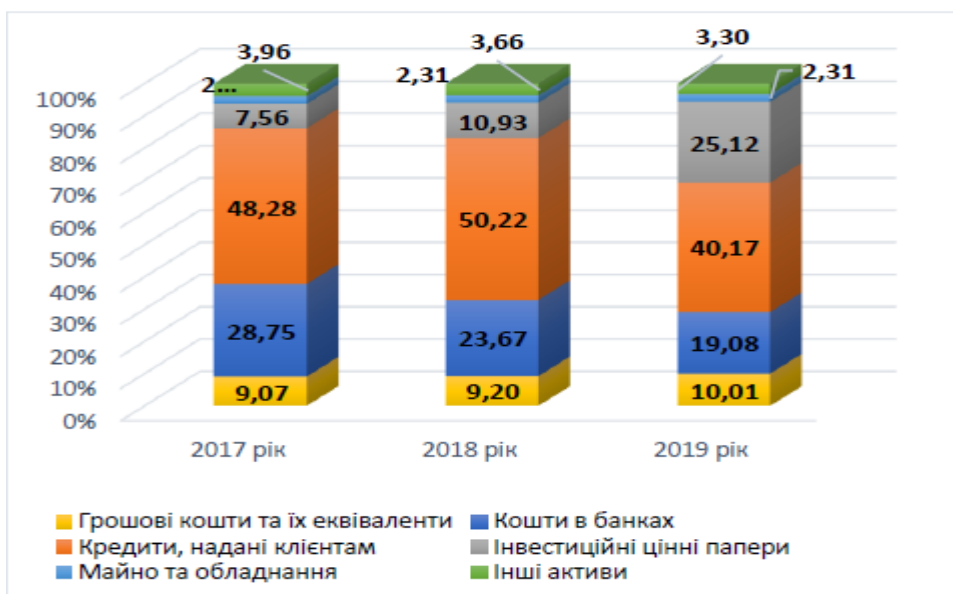

Рис. 2.1. Структура активів АТ «УкрСибБанк» впродовж 2017–2019 рр.

У зв'язку з вищезазначеним, динаміку зміни загальних активів АТ «УкрСиббанк» можна назвати позитивною, головним чином за рахунок збільшення валюти балансу аналізованого періоду за рахунок прибуткових активів.

Аналізуючи структуру активів АТ «УкрСибБанк» у 2017-2019 роках (рис. 2.1) (додатки А, Б), можна помітити, що частка позик клієнтів у цьому банку вже нижча. Так у 2017 році це становило 48,28%, у 2018 році воно зросло до 50,22%, але суттєво впало у 2019 році до 40,17%. Варто зазначити, що в 2019 році частка інвестиційних цінних паперів суттєво зросла - 25,12%, тоді як у 2017 році їх частка становила 7,56%, а в 2018 році 10,93%. При цьому спостерігається помітне зменшення частки коштів у банках: 28,75% у 2017 році, 23,67% у 2018 році та 19,08% у 2019 році. Частка грошових коштів та їх еквівалентів залишається стабільною - 9,07% у 2017 році, 9,2% у 2018 році та 10,01% у 2019 році. Ця динаміка свідчить про загальне зниження обсягу кредитування банку та збільшення інвестиційної активності.

2.2. Аналіз кредитного портфелю АТ «УКРСИББАНК»

Аналізуючи кредитний портфель АТ «УкрСибБанк», слід зазначити, що банк пропонує різноманітні продукти. Отже, для фізичних осіб АТ «УкрСибБанк» пропонує такий перелік кредитних продуктів:

1. Позики готівкою. Надано на суму від 3 до 300 тис. грн. Річні процентні ставки становлять від 45% до 76%. Термін позики - від 3 до 60 місяців, комісія за кредит відсутня. Також протягом карантинного періоду клієнт може безкоштовно виплатити свої кредитні зобов'язання в Інтернет-системі UKRSIB з картки будь-якого банку в Україні, а мінімальний обов'язковий платіж за кредитним лімітом на картці з лімітом становить 2% від боргу.

2. Позики на товари та позики в інтернет-магазинах. Сума позики може становити від 300 до 150 тис. грн. Річну процентну ставку можна встановити від

0,0001% до 30%. Щомісячна комісія за позику - від 0% до 3,5%. Термін позики - від 3 до 36 місяців. Плата за позику може становити від 0% до 9,9%.

3. Карти з лімітом. Серед таких карток банк випускає: стандартну картку з добовим лімітом платежів, платіжну картку Auchan для використання в магазинах Auchan, картку Superbuyer для використання в мережі магазинів Comfy, платіжну картку Leroy Marlene (лояльність Leroy Merlin Club програма доступна для власників карток і можливість отримання 3% бонусу від суми кожної покупки).

4. Позика на автомобіль. Він надається з процентною ставкою від 0,01% до 15,25%. Сума позики - від 40 тис. грн. до 2 мільйонів гривень. Передоплата становить 15% від вартості автомобіля і не повинна перевищувати 80%. Строк позики - від 12 до 84 місяців. Безпека - захист купленого автомобіля.

5. Кредит Оплата в розстрочку. Кредит надається для покупок у розстрочку в магазинах-партнерах. За умовами цієї позики, сума позики становить від 3000 грн. до 100 000 грн., щомісячна комісія від 0,00001% до 2,1% від суми покупки, термін позики від 3 до 24 місяців, річна процентна ставка 0,00001%, комісія за відкриття не стягується.

Крім того, АТ «УкрСибБанк» також пропонує широкий спектр позик для бізнесу. Серед цих видів позик банк надає клієнтам:

1. Кредит для агробізнесу. Відповідно до умов цієї позики, клієнт може отримати позику або відкрити кредитну лінію на максимальну суму до 5 млн. грн. з терміном позики 12 місяців. Процентна ставка коливається в межах 8,5%. Позика надається під обов'язкове забезпечення ліквідних активів, забезпечення майбутніх врожаїв або сільськогосподарських розписок, забезпечення майнових прав, що впливають з форвардних контрактів. Плата за позику відсутня.

2. Легкий овердрафт. Сума позики становить від 5 тис. грн. до 2 млн. грн. Термін кредитування - 12 місяців. Поставляється без забезпечення під процентну ставку 11,9% річних. Комісія за позику становить 1% від ліміту овердрафту при укладанні угоди. Щомісячна комісія від 0,4% до 0,6% від суми ліміту на рахунок.

3. Кредит на поточному рахунку. Максимальна сума позики становить 40% від середньомісячного обороту на поточному рахунку. Строк позики - до 12 місяців. Надається в заставу ліквідних активів. Процентна ставка коливається в межах 10,9% річних. Комісія за позику - від 1,5% ліміту овердрафту при укладанні договору. Мінімальна комісія - 2000 грн.

4. Позику на доповнення оборотних коштів. Забезпечується відкриттям позики або кредитної лінії. Мінімальна сума позики - 100 000 грн. Максимальна сума позики визначається банком окремо для кожного клієнта, виходячи з його фінансового стану, фінансових потреб, конкретного бізнесу, ділової репутації та кредитної історії. Термін позики може становити 10 років (за умови застави на нерухомість) та 3 роки для клієнтів з позитивною кредитною історією в УКРСІББАНК (за умови застави на інші ліквідні активи: обладнання, транспортні засоби тощо). Процентна ставка в гривні становить 9,5%, у доларах 3,9% та в євро 3,9%. Плата за позику становить 1%.

5. Кредит на придбання нового обладнання. Мінімальна сума позики становить 1 тисячу доларів. Авансовий внесок повинен становити 40% від вартості обладнання. Термін позики - до 3 років. Забезпечується як забезпечення обладнання, на яке надається позику. Процентна ставка становить 9,5% у гривні, 3,9% у доларах та 3,9% у євро. Комісія за позику - 1% від суми позики.

6. Кредит на придбання комерційної нерухомості. Термін позики для комерційного, офісного та складського майна становить до 5 років, а для промислових об'єктів, цілісних комплексів - індивідуально не більше 5 років. Це застава нерухомості, на яку надається позику. Процентна ставка становить 9,5% у гривні, 3,9% у доларах та 3,9% у євро. Комісія за позику - 1% від суми позики.

7. Позику на придбання транспортних засобів та спеціального обладнання. Авансовий платіж повинен становити 30% і більше. Строк позики визначається індивідуально, не більше 5 років. Вони захищають транспортний засіб та спеціальне обладнання, на яке надається позику. Процентна ставка становить 9,5% у гривні, 3,9% у доларах та 3,9% у євро. Комісія за позику - 1% від суми позики.

8. Розумні гроші. Позика призначена для термінових комерційних витрат і має прості умови. Надано на умовах відновлюваної кредитної лінії на суму позики 100 000 грн. до 2 млн. грн., строком на 12 місяців, без забезпечення, з відсотковою ставкою 10,9% річних. Плата за позику становить 1% від суми позики.

9. Позика забезпечена завдатком. Відповідно до умов цієї позики, клієнти, які мають відкриті депозити в УкрСибБанку, мають можливість отримати кредит для термінових потреб на простих умовах та за вигідними процентними ставками. Отже, згідно з умовами цієї позики, максимальна сума складає 95% від суми депозиту клієнта, термін позики на 35 календарних днів менше дати закінчення терміну дії депозитного договору. Процентна ставка коливається в межах 8,5%. Він надається для забезпечення майнових прав на строковий депозит, розміщений в УкрСибБанку. Комісія за позику становить 0,4% від суми позики / кредитної лінії.

В таблиці 2.1 проаналізований обсяг наданих кредитів юридичним та фізичними особам банку.

Таблиця 2.1

Динаміка наданих кредитів клієнтам АТ «УкрСибБанк» за 2017–2019 рр.

Показники	Абсолютне значення на кінець року, млн. грн.			Зміни впродовж 2018-2017 рр.		Зміни впродовж 2019-2018 рр.	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %
Кредити, надані юридичним особам	20225,3	22986,5	16819,3	2761,2	13,65	-6167,2	-26,83
Кредити, надані фізичним особам	8343,4	6721,6	6527,2	-1621,8	-19,44	-194,4	-2,89
За вирахуванням резерву на покриття збитків від знецінення	6347,4	3570,1	1975,3	-2777,3	-43,75	-1594,8	-44,67
Всього кредитів, наданих клієнтам	22221,3	26138,0	21371,2	3916,7	17,63	-4766,8	-18,24

Аналізуючи динаміку кредитів, наданих клієнтам АТ «УкрСибБанк» відповідно до таблиці 2.1, можна спостерігати позитивну динаміку збільшення кредитів юридичним та фізичним особам у 2018 році та негативну у 2019 році.

Починаючи з 2018 року, загальний обсяг позик, наданих юридичним особам, збільшився на 13,65% порівняно з 2017 роком, а в 2019 році він значно зменшився на 26,83% у порівнянні з 2018 роком. період розглядався відповідно 19,44% у 2018 році та 2,89% у 2019 році порівняно з попереднім роком. Збитки від знецінення також зменшились на 43,75% у 2018 році та 44,67% у 2019 році. Така ситуація призвела до збільшення загальної суми кредитів клієнтів на 17,63% у 2018 році та їх зменшення на 18,24% у 2019 році.

Аналіз структури позик, наданих юридичним та фізичним особам АТ «УкрСибБанк» за 2017-2019 роки (рис. 2.2), показав перевагу у частці позик, наданих юридичним особам. Зокрема, у 2017 році частка позик, наданих юридичним особам, становила 70,80%, у 2018 році вона зросла до 77,37% та трохи зменшилась у 2019 році до 72,04%. У свою чергу, частка позик для фізичних осіб становила 29,20% у 2017 році, 22,63% у 2018 році та 27,96% у 2019 році.

Рис. 2.2. Структура кредитів наданих юридичних та фізичним особам АТ «УкрСибБанк» за 2017–2019 рр., %

Аналізуючи динаміку кредитування клієнтів за галузями економіки АТ «УкрСибБанк» за аналізований період (табл. 2.2), можна помітити ще гіршу динаміку зменшення загальної суми позик клієнтам у 2019 році.

Таблиця 2.2

Динаміка наданих кредитів клієнтам за секторами економіки АТ
«УкрСибБанк» за 2017–2019 рр.

Показники	Абсолютне значення на кінець року, млн. грн.			Зміни впродовж 2018-2017 рр.		Зміни впродовж 2019-2018 рр.	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %
Фізичні особи	8745,4	6721,6	6527,2	-2023,8	-23,14	-194,4	-2,89
Сільське господарство та харчова промисловість	6092,1	6480,2	1018,1	388,1	6,37	-5462,1	-84,29
Торгівля	8343,4	10329,3	9984,7	1985,9	23,80	-344,6	-3,34
Виробництво	777,6	540,8	2760,8	-236,8	-30,45	2220	410,50
Нерухомість та будівництво	456,9	698,7	347,2	241,8	52,92	-351,5	-50,31
Транспорт і зв'язок	3366,2	4127,7	2327,9	761,5	22,62	-1799,8	-43,60
Послуги	205,1	323,7	360,5	118,6	57,83	36,8	11,37
Інші галузі	582,2	486,1	20	-96,1	-16,51	-466,1	-95,89
Всього кредитів та авансів клієнтам	28568,9	29708,1	23346,4	1139,2	3,99	-6361,7	-21,41

Незважаючи на те, що загальна сума кредитів, наданих клієнтам у 2018 році, зросла на 3,99%, у 2019 році їх обсяг зменшився на 21,41%. Ця тенденція була зумовлена значним зменшенням позик, наданих у сільському господарстві та харчовій промисловості - на 84,29%, незважаючи на їх збільшення у 2018 році на 6,37%. Обсяг кредитів, наданих у 2019 році, також у сфері торгівлі, зменшився на 3,34%, нерухомості та будівництві - на 50,31%, транспорту та зв'язку - на 43,60%, незважаючи на їх збільшення у 2018 році. У свою чергу, обсяг позик, наданих фізичним особам, за весь аналізований період суттєво зменшився - на 23,14% у 2018 році та 2,89% у 2019 році, а в інших галузях - на 16,51% у 2018 році та на 95,89% у 2019 році. Водночас лише позики у сфері послуг продемонстрували позитивну тенденцію до зростання. Обсяг цих позик

збільшився на 57,83% у 2018 році та 11,37% у 2019 році. Кредити у виробничому секторі також продемонстрували позитивну динаміку у 2019 році та зросли на 410,50%, незважаючи на зменшення у 2018 році на 30 45%. Загалом видно, що динаміка створення кредитів секторами економіки АТ «УкрСибБанк» у 2017-2019 роках значно погіршилась.

Аналіз структури позичальників за галузями економіки АТ «УкрСибБанк» (рис. 2.3) протягом досліджуваного періоду показав перевагу та збільшення позик, наданих у торговому секторі (29,2% у 2017, 34,77% у 2018 та 42,77% у 2019). Частка позик, наданих в агропродовольчому секторі, також суттєво зменшується (тоді як у 2017 та 2018 роках їх частка перевищувала 21%, у 2019 році вона впала до 4,36%). У свою чергу, частка позик, наданих у виробничому секторі, зросла (у 2017 р. вона становила 2,72%, у 2018 р. 1,82%, а у 2019 р. 11,83%). Частка позик, наданих у транспортно-комунікаційному секторі, дещо зросла у 2018 році до 13,89% з 11,78% у 2017 році, а у 2019 році зменшилась до 9,97%. Позики іншим галузям економіки мають меншу частку.

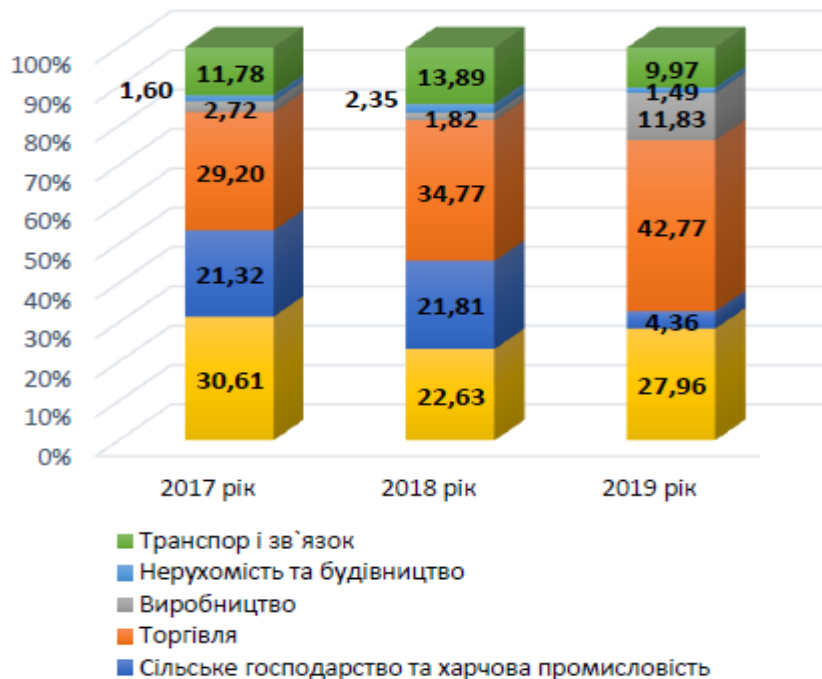

Рис. 2.3. Структура кредитів наданих юридичних та фізичним особам АТ «УкрСибБанк» за секторами економіки за 2017–2019 рр., %

У процесі оцінки кредитування комерційних банків також аналізувався розвиток позик клієнтам з точки зору їх надання фізичним та юридичним особам. Аналіз показує, що у 2017-2019 роках спостерігається позитивна тенденція до зростання позик юридичним та фізичним особам АТ «УкрСибБанк». З іншого боку, аналіз структури позик, наданих юридичним та фізичним особам свідчить про значну перевагу позик для юридичних осіб. Аналіз структури позичальників за галузями економіки АТ «УкрСибБанк» показав перевагу та збільшення частки позик, наданих у торговому секторі.

2.3. Аналіз прибутковості кредитних операцій АТ «УКРСИББАНК»

Незалежно від того, наскільки важливими для банку є цілі та пріоритети, що реалізуються в процесах інтегрованого управління активами та пасивами, банк є бізнес-структурою, а отже, його основною метою - отримання доходу та прибутковості.

Дохід комерційного банку - це збільшення економічних вигод в аналізованому періоді в результаті продажу банківського продукту та іншої діяльності банку у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань.

Процентний дохід (поділений на процентний дохід за позиками клієнтам, процентний дохід від банківських фондів та процентний дохід від цінних паперів та інвестицій) може бути оптимізований в рамках конкурентних, ресурсних, соціальних та інших зовнішніх обмежень та якісних обмежень. Для оцінки прибутковості кредитної діяльності банку важливо проаналізувати загальну динаміку процентних доходів комерційного банку, зокрема процентних доходів за позиками, наданими клієнтам.

Аналізуючи дані таблиці 2.3, можна помітити, що у досліджуваному періоді відбулося збільшення процентних доходів АТ «УкрСибБанк». Зокрема, у 2018 році вони зросли на 40,63%, тобто на 1324,9 млн. грн. порівняно з 2017 роком, а в 2019 році на 14,19% або 650,6 млн грн. порівняно з 2018 роком. Такі тенденції зумовлені, головним чином, збільшенням процентних ставок за

кредитами клієнтам на 36,14% у 2018 році та 8,72% у 2019 році. Ця ситуація оцінюється позитивно, а також свідчить про розвиток кредитної діяльності банку.

Таблиця 2.3

Динаміка процентних доходів АТ «УкрСибБанк» за 2017–2019 рр.

Показники	Абсолютне значення на кінець року, млн. грн.			Зміни впродовж 2018-2017 рр.		Зміни впродовж 2019-2018 рр.	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %
Проценти за кредитами, наданими клієнтам	2803,7	3817	4149,7	1013,3	36,14	332,7	8,72
Проценти за коштами в банках	105,3	236,8	220,1	131,5	124,88	-16,7	-7,05
Проценти за цінними паперами та інвестиціями	351,9	532	866,6	180,1	51,18	334,6	62,89
Всього процентних доходів	3260,9	4585,8	5236,4	1324,9	40,63	650,6	14,19

Водночас також зросли процентні доходи за цінними паперами та інвестиціями. У 2018 році вони зросли на 51,18%, тобто на 180,1 млн грн. порівняно з 2017 роком, а в 2019 році на 62,89% або 334,6 млн грн. порівняно з 2018 роком. У свою чергу, процентна ставка за коштами в банках у 2018 році зросла на 124,88%, тобто 131,5 млн грн. порівняно з 2017 роком, але зменшився у 2019 році на 7,05%, тобто на 334,6 млн. грн. порівняно з 2018 роком.

З іншого боку, аналіз структури процентних доходів АТ «УкрСибБанк» (рис. 2.4) у 2017-2019 рр. показав, що процентні доходи за кредитами клієнтам також займають значну частку, але має тенденцію до зниження - 85,98% у 2017 році, 83,24% у 2018 році та 79,25% у 2019 році. У той же час частка відсотків на кошти в банках становила 3,23% у 2017 році, 5,16% у 2018 році та 4,2% у 2019 році. У свою чергу спостерігається помітне збільшення частки процентного доходу за цінними паперами та інвестиціями - з 10,79% у 2017 році до 11,6% у 2018 році та 16,55% у 2019 році.

Рис. 2.4. Структура процентних доходів АТ «УкрСибБанк» за 2017–2019 рр., %

У свою чергу, згідно з таблицею 2.4, можна помітити, що комісійні доходи УАБ «УкрСибБанк» зростали протягом усього періоду дослідження, що слід оцінювати позитивно. Так, у 2018 році вони зросли на 8,8%, а в 2019 році на 7,27% порівняно з попереднім роком.

Таблиця 2.4

Динаміка комісійних доходів АТ «УкрСибБанк» за 2017–2019 рр.

Показники	Абсолютне значення на кінець року, млн. грн.			Зміни впродовж 2018-2017 рр.		Зміни впродовж 2019-2018 рр.	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %
Комісійні за розрахунково-касове обслуговування	1617,4	1803,7	1955,9	186,3	11,52	152,2	8,44
Комісійні за валютними операціями	229,1	245,5	236,1	16,4	7,16	-9,4	-3,83
Комісійні по гарантійним зобов'язанням	32,5	22,2	25,8	-10,3	-31,69	3,6	16,22
Комісійні за агентські послуги	18,7	24,9	25	6,2	33,16	0,1	0,40
Інше	76,7	51,8	61,5	-24,9	-32,46	9,7	18,73
Всього комісійних доходів	1974,4	2148,1	2304,3	173,7	8,80	156,2	7,27

Це збільшення відбулося за рахунок значного збільшення комісійних доходів від клірингових та касових послуг - на 11,52% у 2018 році та на 8,44% у 2019 році, комісійних доходів від агентських послуг - на 33,16% у 2018 році та на 0,4% у 2019 році, комісійних за валютою транзакцій - на 7,16% у 2018 році, комісійних за гарантійними зобов'язаннями - на 16,22% у 2019 році та за іншими комісіями - на 18,73% у 2019 році. Водночас комісійні за валютні операції в 2019 році зменшились на 3,83%, комісійні за гарантійними зобов'язаннями в 2018 році на 31,69%, інші комісійні доходи на 32,46% у 2018 році.

Зміст будь-якої діяльності полягає в досягненні позитивного економічного ефекту у вигляді абсолютного або відносного прибутку - рентабельності. Саме оцінка прибутковості та рентабельності банку є одним із найважливіших елементів системи аналізу кредитування банку.

Значення цієї оцінки зумовлене тим, що дохід та прибутковість характеризують використання банківських активів, збільшують власний капітал банку, визначають можливість активного зростання та розширення ринку, надають інвесторам та кредиторам впевненість у підтримці ділових відносин з цим банком, запас міцності та виплати дивідендів інвесторам

Аналіз даних про прибуток АТ «УкрСибБанк» за 2017-2019 роки (таблиця 2.5) показав, що чистий процентний дохід збільшився у 2018 році на 46,59%, тобто 1233,3 млн. грн. порівняно з 2017 роком, а в 2019 році на 8,4%, або 326 млн грн.

Водночас валовий прибуток у 2018 році зріс на 65,34%, але зменшився у 2019 році на 11,79%. У свою чергу, чистий прибуток також продемонстрував негативну тенденцію до зниження у 2019 році. Так, у 2018 році він збільшився на 68,03%, але зменшився у 2019 році на 6,24%.

Загальний прибуток, що залишився у 2017 році, склав 6,13 млн грн. В результаті таких тенденцій загальний прибуток у 2017 році склав 166593 млн грн, у 2018 році він зріс на 67,41% до 2788,9 млн грн, а у 2019 році зменшився на 6,24%, досягнувши 2615 млн грн.

Таблиця 2.5

Динаміка показників прибутку АТ «УкрСибБанк» впродовж 2017–2019 років

Показники	Абсолютне значення на кінець року, млн. грн.			Зміни впродовж 2018-2017 рр.		Зміни впродовж 2019-2018 рр.	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %
Чистий процентний дохід / (збиток)	2646,9	3880,2	4206,2	1233,3	46,59	326	8,40
Чистий непроцентний прибуток/ (збиток)	-651,5	-581	-1296,1	70,5	-10,82	-715,1	123,08
Прибуток/(збиток) до оподаткування	1995,4	3299,2	2910,1	1303,8	65,34	-389,1	-11,79
Чистий (збиток)/прибуток за рік	1659,8	2788,9	2615	1129,1	68,03	-173,9	-6,24
Інший сукупний дохід/(збиток)	6,13	0	0	-6,13	-100,00	0	-
Всього сукупного доходу/(збитку) за рік	1665,93	2788,9	2615	1122,97	67,41	-173,9	-6,24

Зростання процентних доходів АТ «УкрСибБанк» основним чином у 2017 та 2018 роках відбувалося за рахунок доходів від процентів за цінними паперами та інвестиціями, а у 2019 році за рахунок доходів від процентів, за кредитами наданими клієнтам.

Таблиця 2.6

Динаміка рівня дохідності активів АТ «УкрСибБанк» впродовж 2017–2019 років

Показники	Абсолютне значення на кінець			Абсолютний приріст, %	
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2018-2017 рр.	2019-2018 рр.
Дохідність процентів, за кредитами наданими клієнтам	12,62	14,60	19,42	1,99	4,81
Дохідність процентів за цінними паперами та інвестиціями	24,64	16,14	4,72	-8,50	-11,42
Дохідність процентів за коштами в банках	0,80	1,92	2,17	1,13	0,25

Зокрема, у 2017 році рентабельність відсотків за позики клієнтам становила 12,62%, у 2018 році вона зросла на 1,99% до 14,60%, а у 2019 році на 4,81% до 19,42%. В результаті рентабельність відсотків за цінними паперами та інвестиціями в 2018 році зменшилася на 8,5% до 16,14%, а в 2019 році на 11,42%, у 2019 році - до 4,72%. Дохідність відсотків за коштами в банках демонструвала позитивну тенденцію до зростання у 2018 році на 1,13% та у 2019 році на 0,25%. Як правило, такі значення коефіцієнтів вказують на збільшення прибутковості кредитних операцій та перевагу їх вартості порівняно з прибутковістю інших операцій у 2019 році.

Загалом, підсумовуючи оцінку прибутковості та прибутковості операцій з надання позик комерційним банком, можна констатувати, що в результаті аналізу проаналізовано в основному загальну динаміку процентних доходів комерційного банку, зокрема процентних доходів за позиками, наданими клієнтам. Можна зазначити, що в аналізованому періоді відбулося збільшення процентних доходів АТ «УкрСибБанк». Такі тенденції зумовлені насамперед підвищенням процентних ставок за кредитами клієнтам, що оцінюється дуже позитивно та свідчить про розвиток банківського кредитування. Також була проаналізована структура процентних доходів цих банків. Аналізуючи структуру процентних доходів АТ «УкрСибБанк» у 2017-2019 роках показав, що процентні доходи за кредитами клієнтам займають значну частину, але мають тенденцію до зменшення.

Для ефективної оцінки прибутковості кредитних операцій також аналізували прибутковість комерційних банків. Аналізуючи дані про доходи АТ «УкрСибБанк» у 2017-2019 роках показав, що чистий процентний дохід збільшився, але загальний дохід дещо зменшився в 2019 році.

Аналізуючи прибутковість операцій з банківськими позиками, можна помітити, що в аналізованому періоді збільшення процентних доходів АТ «УкрСибБанк» відбулося в основному за рахунок процентних доходів за позиками клієнтам. Як правило, такі значення коефіцієнтів вказують на

поступове збільшення прибутковості кредитних операцій та значну перевагу їх вартості щодо прибутковості інших операцій.

Висновки по розділу 2

Аналіз показав, що у 2017-2019 роках спостерігається позитивна тенденція до збільшення обсягів позик юридичним та фізичним особам. З іншого боку, аналіз структури позик юридичним та фізичним особам показав значну перевагу позик юридичним особам. Також була проаналізована динаміка та структура позик клієнтам за галузями економіки цих комерційних банків. Зокрема, аналіз динаміки кредитування клієнтів за секторами економіки АТ "УкрСибБанк" показав погіршення динаміки отримання кредитів. З іншого боку, аналіз структури позичальників за секторами економіки показав домінування та збільшення частки позик, наданих у секторі торгівлі.

Підсумовуючи оцінку прибутковості та прибутковості кредитних операцій комерційних банків, можна констатувати, що в результаті аналізу проаналізовано загальну динаміку процентних доходів комерційного банку, зокрема процентних доходів за позиками, наданими клієнтам. Можна помітити, що протягом дослідницького періоду спостерігається збільшення процентного доходу. Такі тенденції зумовлені головним чином підвищенням процентних ставок за кредитами клієнтам, що оцінюється вкрай позитивно та свідчить про розвиток кредитної діяльності банку.

Аналіз структури процентних доходів АТ "УкрСибБанк" у 2017-2019 рр. показав, що процентні доходи за кредитами клієнтам також займають значну частину, але мають тенденцію до зменшення

Для ефективної оцінки прибутковості кредитних операцій також аналізували прибутковість комерційних банків. Аналіз даних про прибуток АТ «УкрСиббанк» за 2017-2019 роки показав, що чистий процентний дохід збільшився, але загальний дохід дещо зменшився у 2019 році.

Аналізуючи прибутковість операцій з банківськими позиками, можна помітити, що в аналізованому періоді збільшення процентних доходів АТ «УкрСибБанк» відбулось головним чином за рахунок процентних доходів за позиками клієнтам. Як правило, такі значення коефіцієнтів вказують на поступове збільшення прибутковості кредитних операцій та значну перевагу їх вартості щодо прибутковості інших операцій.

РОЗДІЛ 3

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ЩОДО
МОНІТОРИНГУ КЛІЄНТІВ БАНКУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ НА ПРИКЛАДІ АТ «УКРСИББАНК»

3.1. Моніторинг фізичних осіб за допомогою скорингу для постійної оцінки кредитоспроможності позичальника АТ «УКРСИББАНК»

Щоб працювати на кредитному ринку, щоб отримати вигоду, потрібна ефективна система оцінки ризику, яка дозволить відстежувати ненадійних клієнтів і не відмовляти надійним клієнтам банку. Це система, яка повинна забезпечувати ризик кредитних операцій на нормальному рівні. Система підрахунку балів призначена для подолання цієї проблеми.

У більшості випадків, незалежно від того, які математичні міркування лежать в основі моделі, оцінка - це абсолютна сума балів на картці, що оцінює. [32]:

$$Z = A_1 + A_2 + \dots + A_n, \quad (3.1)$$

де Z - значення скорингу ;

$A_1 + A_2 + \dots + A_n$ - бали, що характеризують значимість відповідних параметрів клієнта для формування його кредитного скорингу або зважену суму факторів ризику кредитної якості позичальників :

$$Z = A_1 \times X_1 + A_2 \times X_2 + \dots + A_n \times X_n, \quad (3.2)$$

де Z - значення скорингу;

X_1, X_2, \dots, X_n - параметри клієнта, що входять до оцінку кредитної якості ;

A_1, A_2, \dots, A_n - вагові коефіцієнти, що характеризують значимість відповідних параметрів клієнта для формування його кредитного скорингу.

З метою зменшення витрат та підвищення ефективності роботи системи балів, крім математичної моделі, її програмне забезпечення реалізує систему нормативних актів та процедур, що визначають правила системи балів.

Суть підрахунку балів полягає не в пошуку причин, чому позичальник не погашає свій борг, а в тому, що в його арсеналі багато кредитних історій минулих клієнтів, аналізуючи, з чого він, наприклад, приходиться до висновку позичальник у цьому віці має подібний сімейний статус, і освіта, як правило, повертає або не повертає суму, яку ви забрали.

Також аналізується розмір позики. Якщо це позика на придбання побутової техніки, вимоги однакові, якщо це іпотечна позика із терміном погашення до 30 років, вимоги до позики значно вищі. У цьому випадку система, крім поточного фінансового стану клієнта, також аналізуватиме майбутні перспективи. Наприклад, чи зможе ця людина після втрати роботи в найкоротші терміни знайти нову, чи матиме достатню освіту, досвід роботи тощо.

Таким чином, скоринг є математичною або статистичною моделлю і діє як класифікатор усіх позичальників до різних груп ризику. Основою такої моделі може бути скорингова картка, представлена в таблиці 3.1:

Таблиця 3.1

Приклад скорингової карти

Показник	Значення	Бали
Вік	20-25	70
	25-30	80
	30-40	100
Наявність дітей	немає	100
	1	90
	2	80
	Більше 2	60
Дохід	2500-5000	50
	5001-7500	60
	7501-10000	80
	10001-більше	100

Банк встановлює граничну точку - кредитоспроможність клієнта. Якщо клієнт перевищує цей ліміт, рішення про позику буде позитивним, а якщо навпаки - негативним.

На прикладі двох позичальників банку розглянемо вплив цього методу на рішення про надання позики.

Банк визначив межу для позичальників – 250 балів.

Позичальник 1. Фізична особа отримала кредит в розмірі 10000 грн терміном на 1 рік. В анкеті він вказав: вік – 33 роки, має 7 річну дитину, його місячний дохід складає 8000 грн. та ін. Через півроку клієнт приніс довідку про доходи, де місячний дохід знизився до 6500 грн. Банк проаналізувавши зокрема ці три показника, порахувавши за допомогою формули (3.3) по даній фізичній особі зробив висновок:

$$K = B(\text{Вік}) + B(\text{Діти}) + B(\text{Дохід}), \quad (3.3)$$

де B – бали по трьом показникам;

На момент отримання кредиту кількість балів склала $K_0 = 100 + 90 + 80 = 270$ балів, через півроку кредитування $K_1 = 100 + 90 + 60 = 250$.

Ця кількість в 270 пунктів на момент прийняття рішення про позику перевищує банку, встановлену на рівні 250, і вказує на те, що банк прийняв рішення на користь позичальника. Але через півроку його кредитоспроможність погіршилася, а кредитоспроможність знизилася до 250, тому кредитні експерти повинні приділяти цьому позичальникові більше уваги та пропонувати додаткові способи забезпечення позики, такі як страхування або відкриття депозитного рахунку з мінімальною сумою депозиту на щомісячний платіж.

Позичальник 2. Фізична особа позичальник отримала кредит в розмірі 30000 грн на 3 роки. В анкеті він вказав: вік – 22 роки, дітей не має, його місячний дохід складає 8300 грн. та ін.. Банк проаналізувавши його анкету вирішить прокредитувати дану фізичну особу хоча за формулою (3.3) показник його кредитного рейтингу становитиме $K_0 = 70 + 100 + 80 = 250$ балів, що на межі,

встановленої банком. Тому банк при наданні цього кредиту встановлює, перш за все, забезпечення цього кредиту, та постійний моніторинг цього позичальника.

Через півроку клієнт надає довідку про доходи, де сума місячного доходу клієнта підвищується до 10500грн, тому кредитний рейтинг зростає до $K_1 = 70 + 100 + 100 = 270$. Таким чином, банк не вводить додаткових обмежень для цього позичальника.

Цей метод можна змінити або доповнити відповідно до показників, які банк вважає необхідними для поповнення своєї картки показників. Таким чином, для зменшення кредитного ризику та скорочення часу прийняття рішення про позику банки повинні використовувати систему кредитного бального оцінювання..

3.2. Моніторинг кредитного ризику позичальника банку за методикою АТ «Укрсиббанк»

Комерційні банки України проводять більш поглиблений аналіз кредитоспроможності позичальників. Важливість кількісних та якісних показників кредитоспроможності позичальника визначається відповідно до кредитної політики банку.

Нормативні показники оцінки кредитоспроможності позичальника зазначені в Положенні НБУ про порядок створення та використання резервів для компенсації можливих збитків, пов'язаних з активною банківською діяльністю [31]. Відповідно до Положення, при оцінці фінансового стану боржника банк визначає його кредитоспроможність та платоспроможність

Банк оцінює фінансовий стан юридичної особи, яка надає позику, обчислюючи інтегральний показник фінансового стану боржника - юридичної особи.

Банк розраховує інтегральний показник фінансового стану боржника - юридичної особи, використовуючи багатofакторну дискримінаційну модель для такої формули:

$$Z = a_1K_1 + a_2K_2 + a_3K_3 + a_4K_4 + a_5K_5 + a_{10}K_{10} - a_0, \quad (3.4)$$

де Z - інтегральний показник;

$K_1, K_2 \dots K_{10}$ - фінансові коефіцієнти, які визначають на підставі даних фінансової звітності юридичної особи;

$a_1, a_2 \dots a_{10}$ - параметри, що визначають з урахуванням вагомості та розрядності фінансових коефіцієнтів і щорічно актуалізуються НБУ на підставі даних фінансової звітності юридичних осіб;

a_0 - вільний член дискримінантної моделі, значення якого щорічно актуалізуються НБУ.

Для оцінки фінансового стану позичальника-юридичної особи НБУ рекомендує метод розрахунку десяти фінансових показників (табл. 3.2.). Ці фінансові показники, характеризуючи фінансовий стан підприємства, доцільно класифікувати за показниками ліквідності, фінансової стійкості, прибутковості та оборотності.

Коефіцієнти ліквідності дозволяють оцінити кредитоспроможність компанії залежно від структури її активів, вартість яких співвідноситься із зобов'язаннями компанії, вказуючи на ліквідність її балансу. Основним критерієм є ліквідність оборотних активів, тобто час, необхідний для перетворення їх у грошову масу.

Показники фінансової стійкості відображають рівень використання власних та позикових коштів при створенні ресурсів компанії, встановлюючи її залежність від конкретних джерел фінансування та можливості погашення боргу відповідно.

Показники ліквідності та фінансової стійкості в основному розраховуються на основі балансу та характеризують стан позичальника на момент складання звітності, тобто вони є статистичними оцінками. Аналіз коефіцієнтів, розрахованих на основі бухгалтерських даних, слід доповнити аналізом прибутковості діяльності позичальника в цілому та аналізом оборотності коштів.

Коефіцієнти фінансового стану підприємства, які Національний банк України рекомендує при оцінюванні кредитоспроможності

№	Фінансовий коефіцієнт	Алгоритм розрахунку
I. Коефіцієнти ліквідності підприємства		
1.	K1 - коефіцієнт покриття (ліквідність третього ступеня)	Оборотні активи/ Поточні зобов'язання
2.	K2 - проміжний коефіцієнт покриття	Монетарні оборотні активи/ Поточні зобов'язання
II. Коефіцієнти фінансової стійкості підприємства		
3.	K3 - коефіцієнт фінансової незалежності	Власний капітал/ Валюта балансу (пасив)
4.	K4 - коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	Власний капітал/ Необоротні активи
III. Коефіцієнти рентабельності (ефективності діяльності) підприємства		
5.	K5 - коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток(збиток)/Інвестований власний капітал
6.	K6 - коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від операційної діяльності	Чистий прибуток(збиток)//Чиста виручка від реалізації
7.	K7 - коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від звичайної діяльності	Чистий прибуток(збиток)//(Чиста виручка від реалізації + інші операційні доходи)
8.	K8 - коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	Чистий прибуток (збиток) / Валюта балансу (актив)
IV. Коефіцієнти оборотності (ділової активності)		
9.	K9 - коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чиста виручка від реалізації/Оборотні активи
10.	K10 - коефіцієнт оборотності позичкового капіталу за фінансовими результатами від звичайної діяльності	Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування мінус фінансових витрат і нарахування амортизації/ Довготермінові та поточні

Показники прибутковості відображають глибоку, якісну сторону підприємства, тому, щоб оцінити здатність клієнта вчасно сплачувати платежі,

ці показники повинні розраховуватися в динаміці протягом декількох років. Це робить необхідним для банку визначити загальні тенденції ефективності позичальника та їх вплив на використання банківських позик.

Це положення передбачає оцінку кредитоспроможності шляхом визначення рейтингу позичальника, який визначається в балах. За результатами рейтингу банки класифікують позичальників - юридичних осіб за такими класами: А, Б, В, Г, Д.

Клас "А" - фінансова діяльність підприємства, що вказує на можливість своєчасного виконання зобов'язань, що виникають внаслідок кредитних операцій, включаючи погашення основної суми, сплаченої з відсотками, відповідно до умов кредитного договору; економічні показники в межах встановлених величин (відповідно до методики оцінки фінансового стану позичальника, затвердженої внутрішніми документами банку); топ-менеджмент позичальника має чудову ділову репутацію; бездоганна кредитна історія позичальника. Водночас можна констатувати, що фінансова діяльність і надалі буде здійснюватися на високому рівні.

Клас "Б" - фінансові результати позичальника в цій категорії подібні до класу "А", але ймовірність тримати його на цьому рівні протягом тривалого часу низька.

Клас "В" - фінансові результати задовільні і вимагають більш ретельного контролю. Надходження коштів та платоспроможність позичальника вказують на ймовірність затримки повернення позики в повному обсязі та в межах строків, визначених договором, якщо недоліки не усунені. Водночас можна виправити ситуацію та поліпшити фінансовий стан позичальника.

Клас "Г" - фінансова діяльність є незадовільною (економічні показники не відповідають встановленим значенням) і її нестабільність спостерігається протягом року; існує високий ризик значних втрат; ймовірність повного погашення боргу за кредитом з відсотками низька.

Клас "Д" - фінансова діяльність є незадовільною та збитковою; коефіцієнти не відповідають встановленим значенням, кредитна операція не забезпечена

ліквідним забезпеченням (або безумовною гарантією), практично немає ймовірності того, що позичальник / контрагент банку виконає свої зобов'язання. Цей клас включає позичальника / контрагента банку, який був визнаний банкрутом у порядку, передбаченому чинним законодавством [31].

За результатами оцінки фінансового стану позичальника він класифікується у відповідному класі. Також враховується рівень виплати позики позичальником, який визначається: хорошим, слабким і незадовільним.

Таблиця 3.3

Критерії для прийняття рішення залежно від загальної кількості набраних балів.

Клас	Кількість	Характеристика
Клас А	більше 60	фінансовий стан не викликає сумнівів
Клас Б	від 45 до 60	фінансовий стан гарний, видача кредиту можлива
Клас В	від 30 до 45	фінансовий стан задовільний, необхідна детальна обробка
Клас Г	від 15 до 30	фінансовий стан поганий, видавати кредит недоцільно
Клас Д	менше 15	видача кредиту заборонена

Інтегрований коефіцієнт позичальників-підприємств виробників продуктів харчування та напоїв містить дещо інший набір показників: коефіцієнт покриття, коефіцієнт непрямого покриття, коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт рентабельності продукції, коефіцієнт рентабельності активів, коефіцієнт оборотності активів.

Індекс будівельних підприємств враховує наступний набір показників: коефіцієнт покриття, коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт покриття основних засобів власним капіталом, рентабельність продажу з фінансовими результатами від операційної діяльності до оподаткування, рентабельність продажу з фінансовими результатами до оподаткування, декларація на прибуток.

Таким чином, для підприємств будь-якої галузі до кожного фактора застосовується важливий параметр. Таким чином, якщо параметр 1.3

застосовується до коефіцієнта фінансової незалежності сільськогосподарських підприємств, той самий коефіцієнт застосовується до підприємств переробної промисловості - 0,95, для коефіцієнта рентабельності продажу відповідно до фінансових результатів звичайної діяльності до оподаткування сільськогосподарських підприємств, параметр 0,61, потім комерційним підприємствам - 0,16.

У таблиці 3.4 наведені формули для розрахунку оцінки фінансового стану позичальника, яка застосовується до малого бізнесу.

Таблиця 3.4.

Моделі оцінки фінансового стану позичальника (суб'єкти малого підприємництва)

Групи видів економічної діяльності	Модель
сільське господарство	$Z=0,088K_1+1,094K_3+0,041K_4+0,661K_5+0,011K_7+0,037K_{10} - 0,996$
харчова та тютюнова промисловість	$Z=0,046K_1+2,558K_3+0,022K_4+0,031K_5+0,008K_7+0,286K_{10} - 0,718$
Переробна промисловість	$Z = 0,04K_1+2,935K_3+0,008K_5+0,142K_7 +0,134K_{10} - 1,123$
Переробна промисловість та добувна промисловість	$Z=0,022K_1+0,049K_2+2,796K_3+0,007K_4+0,002K_5+0,189K_7 +0,014K_{10} - 0,924$
будівництво	$Z=0,072K_1+2,263K_3+0,002K_5+0,003K_7+0,159K_{10} - 0,469$
Оптова та роздрібна торгівля	$Z=0,013K_1+2,766K_3+0,001K_6+0,001K_7+0,0001K_8+0,0001K_8 +0,328K_{10} - 0,628$
Транспорт та зв'язок	$Z = 0,005K_2+ 1,6K_3+0,001K_4+1,239K_6 +0,488K_{10} - 0,917$
фінансові послуги	$Z=0,005K_2+1,424K_3+0,065K_5+0,003K_6+0,034K_7+0,091K_{10} - 0,074$
Інші послуги та операції	$Z = 0,002K_1 +0,029K_2+2,372K_3 +0,023K_4 +0,001K_6+0,040K_{10} - 0,588$
Надання комунальних послуг	$Z = 0,134K_1 + 1,303K_3 + 0,007K_5+0,034K_6 +0,441K_{10} - 0,839$

Розрахунок показників здійснюється на основі даних фінансової звітності, а саме форма №1 «Баланс» та Форма №2 «Звіт про фінансові результати»

Розрахуємо кредитоспроможність ТОВ «Інтекс» (за додатком Д) за методикою АТ «Укрсиббанк» (табл. 3.5), яка заснована на методичних підходах НБУ. Так підприємство відноситься до середніх позичальників та його можна віднести до будівної галузі, тому формула розрахунку матиме наступний вигляд

$$Z = 0,227 \cdot K_1 + 2,29 \cdot K_3 + 0,006 \cdot K_4 + 0,002 \cdot K_5 + 0,65 \cdot K_6 + 1,48 \cdot K_7 + 1,62 \cdot K_8 + 0,012 \cdot K_9 + 0,092 \cdot K_{10} - 0,839 \quad (3.5)$$

Таблиця 3.5

Оцінка кредитоспроможності ТОВ «Інтекс» за методикою АТ
«Укрсиббанк»

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік
1. Показники платоспроможності			
К1 - коефіцієнт покриття	1,09	1,08	1,04
2. Показники фінансової стійкості			
К3 - коефіцієнт фінансової незалежності	0,14	0,11	0,06
К4 - коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	0,65	0,67	0,74
3. Показники рентабельності			
К5 - коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,24	-9,18	25,84
К6 - коефіцієнт рентабельності продажу	0,06	-1,06	1,19
К7 - коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від звичайної діяльності	9,22	2,02	5,66
К8 - коефіцієнт рентабельності активів	0,03	-1,14	1,83
4. Показники ділової активності			
К9 - коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,51	1,07	1,07
К10 - коефіцієнт оборотності позичкового капіталу	0,79	1,73	2,79
Усього балів	13,55	0,27	11,98
Клас позичальника	Д	Д	Д

За методикою АТ «Укрсиббанк» ТОВ «Інтекс» отримав низьку оцінку, яка відповідає класу позичальника «Д», тобто підприємство набрало менше 15 балів, тому видача кредиту заборонена.

Можна зробити висновок, що розрахунок кредитоспроможності, запропонований Національним банком України, є лише рекомендованими мінімальними індексами, необхідними для оцінки, і їх недостатньо для ефективного визначення ефективності господарської діяльності компанії та визначення її здатності розраховуватись із зобов'язаннями. Визначення складу показників є одним з найважливіших кроків у розвитку системи оцінки кредитоспроможності банку, оскільки оцінка великої кількості показників займає тривалий час, і занадто мало не дає правильного результату, тому в обох випадках питань та якості .

3.3. Моніторинг клієнтів шляхом розрахунку оцінки ймовірності банкрутства підприємства-позичальника

Одним із ключових методів мінімізації індивідуального кредитного ризику юридичних осіб є оцінка кредитоспроможності позичальника. Слід зазначити, що проблема індивідуальної оцінки кредитного ризику має суттєве практичне значення. З одного боку, завищення величини ризику спричинює збільшення резервів, що знижує прибутковість банку. З іншого боку, недооцінка кредитного ризику знижує фінансову стійкість банку. Подолання цього недоліку дозволяє максимально використовувати статистичні дані про ймовірність невиконання (банкрутства) позичальника при оцінці кредитного ризику.

Позитивні та негативні аспекти дефолту (банкрутства) наведені в таблиці 3.6.

Оцінка ймовірності банкрутства позичальника є не менш важливим процесом при моніторингу клієнта та аналізі його кредитоспроможності при наданні позики. Банки повинні мати такі методи та застосовувати їх до тих позичальників, які можуть погіршитися фінансово в процесі обслуговування позики.

Позитивні та негативні аспекти дефолту (банкрутства) підприємства [33]

Позитивні аспекти	Негативні аспекти
закриття організації боржника та повернення боргів кредиторам цивілізованим способом через суд;	можливість виникнення ланцюга подальших банкрутств - так званий ефект «доміно»;
початок нового бізнесу;	втрати кредиторами частини свого капіталу
заміна некомпетентних керівників, тимчасових власників організації на професійних керівників, передачі бізнесу в більш надійні руки власників;	погіршення матеріального становища працівників підприємства через тривалу затримку виплат заробітної плати і т.д.;
очищення активів організації, відновлення її фінансової стійкості та реструктуризації з метою виходу на ефективний бізнес;	скорочення робочих місць, виникнення соціальної напруженості і, як результат, - зниження платоспроможності, а отже, і купівельної спроможності населення;
передача бізнесу організації від держави у приватні руки і навпаки.	можливість розкрадання майна, у тому числі майна організацій зі значною часткою державного та муніципального майна.

Основними методами, з яких буде здійснено відбір, є двофакторна математична модель Е. Альтмана, п'ятифакторна модель Е. Альтмана, модель Дж. Таффлера, модель Дж. Фулмера, модель Г. Спрінггейт. Застосовані формули розрахунку та показники наведені в таблиці 1.2.

Продемонструємо використання даних моделей на прикладі функціонуючого ТОВ «Інтекс» (додаток Д), яке отримало кредит в досліджуваному АТ «УкрСиббанку» терміном на 5 років у сумі 550 тис. грн в 2019 році.

Розрахунок ймовірності банкрутства за наведено у таблицях 3.7 – 3.10.

Розрахунок ймовірності банкрутства ТОВ «Інтекс» на основі
двофакторної математичної моделі

Назва показників	2017	2018	2019
Всього пасивів, тис. грн	27725	30668	81960
Поточні зобов'язання, тис. грн	23909	27187	77446
Поточні активи, тис. грн	26423	29533	80812
Коефіцієнт поточної ліквідності (K1)	1,1051	1,0863	1,0435
Частка позичених коштів у пасивах (K2)	0,8623	0,8865	0,9449
Результативний показник Z	-1,524	-1,503	-1,453
Ймовірність банкрутства	більше 50 %,	більше 50 %,	більше 50 %,

Висновок за отриманими результатами буде здійснено на основі визначеного результативного показника Z. Якщо одержана величина $Z < 0$ - ймовірність банкрутства більше 50 %, якщо $Z > 0$ - ймовірність банкрутства менше 50 %. Провівши розрахунки за моделлю бачимо, що результативний показник має від'ємне значення протягом всього періоду. Це говорить про високу ймовірність настання банкрутства підприємства – позичальника в найближчі роки. Таким чином, оцінка ймовірності настання банкрутства ТОВ «Інтекс» з використанням двофакторної моделі підтверджує серйозні проблеми в здатності підприємства стійко розвиватися і функціонувати в майбутньому періоді.

В таблиці 3.8 використовуємо п'ятифакторну модель Е. Альтмана. В залежності від значення «Z-рахунку» згідно до визначеної шкали здійснюється оцінка ймовірності настання банкрутства протягом найближчих двох років [33]:

- якщо $Z < 1,81$, то ймовірності настання банкрутства дуже велика;
- якщо $1,81 < Z < 2,675$, то ймовірність банкрутства середня;

- якщо $Z = 2,675$, то ймовірність банкрутства дорівнює 0,5;
- якщо $2,675 < Z < 2,99$, то ймовірність банкрутства невелика;
- якщо $Z > 2,99$, то ймовірність банкрутства незначна.

Таблиця 3.8

Розрахунок ймовірності банкрутства ТОВ «Інтекс» на основі
п'ятифакторної моделі Е. Альтмана

Назва показників	2017	2018	2019
Всього активів, тис. грн.	27725	30668	81960
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	2514	2346	3366
Нерозподілений прибуток (збиток), тис. грн.	3256	2221	3044
Власний капітал, тис. грн.	3816	3481	4514
Позичений капітал, тис. грн.	23909	27187	77446
Виручка від реалізації, тис. грн.	13405	31622	86633
Прибуток, тис. грн.	9	-335	1033
Доля чистого оборотного капіталу в активах (К1)	0,09068	0,0765	0,0411
Відношення нерозподіленого прибутку до активів(К2)	0,11744	0,0724	0,0371
Рентабельність активів (К3)	0,00032	-0,011	0,0126
Відношення власного до позиченого капіталу (К4)	0,15961	0,128	0,0583
Оборотність активів(К5)	0,4835	1,0311	1,057
Z-рахунок	0,71361	1,162	1,1763
Ймовірність банкрутства	дуже висока	дуже висока	дуже висока

Аналіз даних підтверджує висновок про те, що існує загроза банкрутства досліджуваного підприємства. Отримані значення за 2017 – 2019 роки знаходяться в межах $Z < 1,81$, тому ймовірність банкрутства позичальника є дуже велика.

Підтвердити отримані результати чи спростувати їх допоможе наступна модель Таффлера (табл. 3.9). Оцінка результату за даною моделлю здійснюється

наступним чином: якщо отримане значення $Z > 0,3$ відзначається прийнятний фінансовий стан позичальника, якщо ж $Z < 0,2$ - відзначається висока ймовірність банкрутства.

Таблиця 3.9

Розрахунок ймовірності банкрутства ТОВ «Інтекс» на основі моделі
Таффлера

Назва показників	2017	2018	2019
Всього активів, тис. грн.	27725	30668	81960
Поточні зобов'язання, тис. грн	23909	27187	77446
Поточні активи, тис. грн	26423	29533	80812
Всього зобов'язань, тис. грн.	23909	27187	77446
Виручка від реалізації, тис. грн.	13405	31622	86633
Прибуток, тис. грн.	9	-335	1033
Рентабельність поточних зобов'язань (К1)	0,00038	-0,012	0,0133
Рівень покриття поточними активами зобов'язань (К2)	1,10515	1,0863	1,0435
Відношення поточних зобов'язань до активів (К3)	0,86236	0,8865	0,9449
Оборотність активів(К4)	0,4835	1,0311	1,057
Z-рахунок	0,37645	0,4592	0,4819
Ймовірність банкрутства	прийнятний фінансовий стан	прийнятний фінансовий стан	прийнятний фінансовий стан

За всі роки аналізу значення Z-рахунку було прийнятним. Позитивними сторонами, які характеризують сприятливі перспективи розвитку підприємства, навіть у період 2018 року коли підприємство зазнало збитки. Тому використання даної моделі не дозволяє з упевненістю констатувати гарні перспективи розвитку досліджуваного підприємства, оскільки рівень рентабельності поточних зобов'язань дуже низький, тобто, залучаючи все більшу величину зобов'язань (як джерел фінансування поточної фінансово-господарської діяльності), підприємство не тільки не нарощує обсяги прибутку, а й навпаки знижує

результативність поточної діяльності, тобто додаткове залучення капіталу не приносить бажаної вигоди.

Проведемо діагностику банкрутства об'єкта дослідження, використовуючи багатофакторну модель Фулмера (табл. 3.10). Якщо отримане значення Z - рахунку буде мати від'ємне значення, то існує висока ймовірність банкрутства підприємства в найближчі 2 роки.

Таблиця 3.10

Розрахунок ймовірності загрози банкрутства ТОВ «Інтекс» на основі моделі Дж. Фулмера

Назва показників	2017	2018	2019
Всього активів, тис. грн.	27725	30668	81960
Нерозподілений прибуток, тис. грн.	3256	2221	3044
Виручка від реалізації, тис. грн.	13405	31622	86633
Прибуток, тис. грн.	9	-335	1033
Зобов'язання, за якими необхідно розрахуватися в найближчі 3 роки, тис. грн.	342	723	28533
Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	0	0	0
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	23567	26464	48913
Власний капітал, тис. грн.	3816	3481	4514
Оборотний капітал, тис. грн.	26423	29533	80812
Відсотки до сплати, тис. грн.	0	0	0
Матеріальні активи, тис. грн.	1302	1135	1148
Економічна рентабельність (А)	0,11744	0,0724	0,0371
Оборотність активів(В)	0,4835	1,0311	1,057
Відношення прибутку до власного капіталу (С)	0,00236	-0,096	0,2288
Рентабельність залученого капіталу (D)	0,00038	-0,012	0,0133
Частка довгострокових зобов'язань у пасивах(Е)	0	0	0
Частка короткострокових зобов'язань у пасивах(F)	0,85003	0,8629	0,5968
log матеріальні активи (G)	3,11461	3,055	3,0599
Загальна ліквідність (H)	1,10515	1,0863	1,0435
Коефіцієнт співвідношення прибутку та відсотків до відсотків до сплати (I)	0	0	0
Z-рахунок	-0,35005	-0,531	-1,329
Ймовірність банкрутства	висока ймовірність	висока ймовірність	висока ймовірність

З отриманих розрахунків бачимо, що протягом досліджуваного періоду розрахована величина комплексного показника має від'ємне значення. Причинами цього, відповідно до даної моделі, є високий рівень короткострокових зобов'язань у структурі джерел формування майна підприємства, низька рентабельність залученого капіталу.

Таким чином, отримані результати за даною моделлю підтверджують раніше зроблений висновок про ймовірність банкрутства, а її використання дозволяє провести об'єктивну оцінку загрози втрати фінансової стійкості ТОВ «Інтекс».

У наступній таблиці приведемо розрахунок ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства, заснований на чотирьохфакторній моделі Г. Спрингейта (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Розрахунок ймовірності загрози банкрутства ТОВ «Інтекс» на основі моделі Г. Спрингейта

Назва показників	2017	2018	2019
Всього активів, тис. грн.	27725	30668	81960
Поточні зобов'язання, тис. грн	23909	27187	77446
Поточні активи, тис. грн	26423	29533	80812
Виручка від реалізації, тис. грн.	13405	31622	86633
Прибуток, тис. грн.	9	-335	1033
Частка оборотного капіталу у валюті балансу (К1)	0,95304	0,963	0,986
Економічна рентабельність (К2)	0,11744	0,0724	0,0371
Рентабельність залучення короткострокового капіталу (К3)	0,00038	-0,012	0,0133
Оборотність активів (К4)	0,4835	1,0311	1,057
Результативний показник Z	1,53582	1,6185	1,5612
Ймовірність банкрутства	низька	низька	низька

Відповідно до даної моделі, якщо отримане значення результативного показника $Z < 0,862$ ймовірність банкрутства підприємства висока, якщо $Z > 0,862$, то ймовірність низька. Аналіз наведених розрахунків показує, що хоча у 2017-2019 роках інтегральний коефіцієнт має позитивне значення, назвати підприємство-позичальник фінансово стійким не можна. Найбільше значення інтегрального коефіцієнта спостерігається у 2018 році, коли його значення склало 1,6185, хоча саме в цей період підприємство зазнало збитки. Проте вже в 2019 році значення даного коефіцієнта знизилося до рівня 1,5612.

Далі зведемо результати проведеної оцінки ймовірності настання банкрутства підприємства-позичальника в таблицю 3.12.

Таблиця 3.12

Порівняльна оцінка результатів оцінки кредитоспроможності ТОВ
«Інтекс» за різними методиками

Назва методики	Значення результативного показника (Оцінка ступеня)		
	2017	2018	2019
Методика АТ «УКРСИББАНК»	13,55 (клас Д)	0,27 (клас Д)	11,98 (клас Д)
двофакторна математична модель	-1,524 (дуже висока)	-1,503 (дуже висока)	-1,453 (дуже висока)
п'ятифакторна модель Е.Альтмана	0,71361 (дуже висока)	1,162 (дуже висока)	1,1763 (дуже висока)
модель Дж. Таффлера	0,37645 (низька)	0,4592 (низька)	0,4819 (низька)
модель Дж. Фулмера	-0,35005 (дуже висока)	-0,531 (дуже висока)	-1,329 (дуже висока)
модель Г. Спрингейта	1,53582 (низька)	1,6185 (низька)	1,5612 (низька)

Аналіз наведених у таблиці 3.13 даних вказує на наявність розрізних висновків. Основними причинами, що знижують фінансову стійкість підприємства, яке проходить кредитний моніторинг, є збільшення обсягу поточних зобов'язань на 53537 тис. грн. призвело до зростання коефіцієнту

відношення власного до позиченого капіталу, що говорить про високий рівень залежності позичальника від зовнішніх кредиторів та про нездатність підприємства фінансувати поточну господарську діяльність за рахунок власних ресурсів.

Враховуюче все вищезазначене, найбільш прийнятною для використання в банку вважаємо модель Дж. Фулмера, адже висновок за проведеними розрахунками можна зробити дуже чітко. В порівнянні з іншими моделями, вона враховує більшу кількість показників, тому значення коефіцієнта Z-рахунок і висновок, який можна зробити за розрахунками є більш об'єктивним.

Висновки по розділу 3

У цій частині роботи було запропоновано використовувати технологію прийняття рішення про позику на основі запровадження бальної моделі для оцінки кредитоспроможності позичальника не тільки при наданні позики. Але на весь термін дії кредитного договору, надання банку кожні шість місяців довідки про доходи окремого клієнта.

В управлінні кредитним ризиком не менш важливим процесом, як і аналіз кредитоспроможності при наданні позики, є моніторинг ймовірності банкрутства позичальника. Банк АТ «УКРСИББАНК» не використовує методи оцінки ймовірності банкрутства позичальника. Тому кілька методів, розглянутих на прикладі, дозволили отримати найбільш об'єктивні висновки щодо ризику банкрутства підприємства - позичальника. Застосування моделі Дж. Фулмера на практиці дозволить банку отримати досить об'єктивну оцінку ймовірності банкрутства свого позичальника на ранньому етапі, що дозволить йому захиститися від можливих збитків, які можуть виникнути внаслідок невиконання позики. позики компанії..

ВИСНОВКИ

Кредитний ризик супроводжує весь комплекс кредитних відносин, що виникають у процесі реалізації кредитного договору та надання позики потенційному клієнту банку. Кредитний ризик - це єдність окремих видів ризиків, які розрізняють залежно від характеру їх причин та напрямів їх прояву в процесі надання банківських позик. Важливим елементом процесу управління кредитним ризиком є моніторинг останнього, що означає процедуру систематичного моніторингу, виявлення, оцінки та аналізу змін кредитного ризику на рівні кредитного портфеля банку, окремого позичальника та оптимізації показників ризиків оцінка та якість кредитного ризику, ефективність, управління та контроль, а також прогнозування розвитку позик.

Розглядаючи теоретичні основи моніторингу клієнтів, було встановлено, що кредитний ризик апріорі супроводжується цілим комплексом кредитних відносин, що виникають у процесі реалізації кредитного договору та надання позики потенційному клієнту комерційного банку. Важливим елементом процесу управління кредитним ризиком є моніторинг останнього, завдяки якому ми пропонуємо розуміння процедури систематичного відстеження, виявлення, оцінки та аналізу змін кредитного ризику на рівні кредитного портфеля комерційного банку, індивідуальні показники позичальника та кредитного ризику для оптимізації кредитного ризику та оцінки та ефективності якості, управління та контролю, динаміки та прогнозування банківського кредитування.

Було встановлено, що АТ «УКРСИББАНК» – універсальний банк, який проводить активну діяльність на території України, надаючи досить широкий спектр послуг.

Аналіз показав, що у 2017-2019 роках спостерігається позитивна тенденція до збільшення обсягів позик юридичним та фізичним особам. З іншого боку, аналіз структури позик юридичним та фізичним особам показав значну перевагу позик юридичним особам. Також була проаналізована динаміка та структура

позик клієнтам за галузями економіки цих комерційних банків. Зокрема, аналіз динаміки кредитування клієнтів за секторами економіки АТ "УкрСибБанк" показав погіршення динаміки отримання кредитів. З іншого боку, аналіз структури позичальників за секторами економіки показав домінування та збільшення частки позик, наданих у секторі торгівлі.

Підсумовуючи оцінку прибутковості та прибутковості кредитних операцій комерційних банків, можна констатувати, що в результаті аналізу проаналізовано загальну динаміку процентних доходів комерційного банку, зокрема процентних доходів за позиками, наданими клієнтам. Можна помітити, що протягом дослідницького періоду спостерігається збільшення процентного доходу. Такі тенденції зумовлені головним чином підвищенням процентних ставок за кредитами клієнтам, що оцінюється вкрай позитивно та свідчить про розвиток кредитної діяльності банку.

Аналіз структури процентних доходів АТ "УкрСибБанк" у 2017-2019 рр. показав, що процентні доходи за кредитами клієнтам також займають значну частину, але мають тенденцію до зменшення

Для ефективної оцінки прибутковості кредитних операцій також аналізували прибутковість комерційних банків. Аналіз даних про прибуток АТ "УкрСиббанк" за 2017-2019 роки показав, що чистий процентний дохід збільшився, але загальний дохід дещо зменшився у 2019 році.

Аналізуючи прибутковість операцій з банківськими позиками, можна помітити, що в аналізованому періоді збільшення процентних доходів АТ "УкрСибБанк" відбулось головним чином за рахунок процентних доходів за позиками клієнтам. Як правило, такі значення коефіцієнтів вказують на поступове збільшення прибутковості кредитних операцій та значну перевагу їх вартості щодо прибутковості інших операцій.

Аналіз показав, що збільшення кредитного ризику сприяє збільшенню банківських резервів, спричиняє збитки, і тому існують способи ефективнішого моніторингу клієнтів у системі управління кредитним ризиком.

У роботі пропонується використовувати технологію прийняття кредитних рішень на основі запровадження бальної моделі для оцінки кредитоспроможності позичальника не тільки при наданні позики. Але на весь термін дії кредитного договору, надання банку кожні шість місяців довідки про доходи окремого клієнта. В управлінні кредитним ризиком не менш важливим процесом, як і аналіз кредитоспроможності при наданні позики, є моніторинг ймовірності банкрутства позичальника. АТ «УКРСИББАНК» – не використовує методи оцінки ймовірності банкрутства позичальника. Тому кілька методів, розглянутих на прикладі, дозволили отримати найбільш об'єктивні висновки щодо ризику банкрутства підприємства - позичальника. Застосування моделі Дж. Фулмера на практиці дозволить банку отримати досить об'єктивну оцінку ймовірності банкрутства свого позичальника на ранньому етапі, що дозволить йому захиститися від можливих збитків, які можуть виникнути внаслідок невиконання позики. позика компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сало І.В. Фінансовий менеджмент банку [Текст]: навч. посіб. / І.В. Сало, О. А. Криклій. - Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. - 314 с.
2. Управління банківськими ризиками [Текст]: навчальний посібник / Л.О. Примостка; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. - К. : КНЕУ, 2007. - 600 с.
3. Криклій О.А. Управління кредитним ризиком банку: монографія [Текст] / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. - Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. - 86 с.
4. Міщенко В.І. Банківські операції: підручник / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська, О.Г. Коренєва. - 2-ге вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2007. - 797 с.
5. Тарануха І.Ю. Удосконалення організації роботи банку з управління проблемною заборгованістю за кредитними операціями / І.Ю. Тарануха / Теоретичні та прикладні питання економіки. - 2013. - Випуск 28, т.1. – С. 384 - 402
6. Подольчак Н. Ю. Класифікація ризиків та методи їх зниження [Текст] / Н. Ю. Подольчак // Вісник Національного університету “Львів. політехніка”. – 2012. – № 457. – С. 23–32.
7. Гуржій Н. М. Управління маркетинговою діяльністю підприємств в умовах ринкової економіки [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Н. М. Гуржій; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. – Донецьк, 2007. – 19 с.
8. Гаряга, Л. О. Моніторинг кредитного ризику: основні складові елементи [Текст] / Л. О. Гаряга // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (30 - 31 жовтня 2008 р.) : у 2-х т. / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми, 2008. –Т. 2.– С. 40-41.

9. Бордакова М.В. Особенности построения внутренних моделей рейтинговой системы оценки кредитного риска корпоративных заемщиков [Текст] / М.В. Бордакова // Банковские услуги. – 2012. – № 8. С. 9-21 (1,33 п.л.).

10. Буздалин А. В. Кредитный риск как мера субъективной уверенности [Электронный ресурс] / А. В. Буздалин. – Режим доступа: http://www.buzdalin.ru/text/Credit_Risk.pdf. – 15.03.2011 г.

11. Бушуева, И. Алгоритм диверсификации кредитов коммерческого банка [Текст] / И. Бушуева, В. Демьяненко // Банковское дело. – 2010. – № 6. – С. 20–22.

12. Васюренко, П. Банківський менеджмент [Текст] : навч. посіб. / П. Васюренко, В. В. Зянько. – Вінниця: ВНТУ. – 2007 – 148 С. –

13. Васюренко, О. В. Банківські операції [Текст] : Навчальний посібник. – К.: Т-во «Знання», 2005. – 242 с.

14. Пустовалова Т. А. Теория и практика управления кредитным риском коммерческого банка [Текст] / Т. А. Пустовалова // Вестник СПбГУ. – 2008. – Вып. 4 (№ 26). – С. 127–131. – Сер. 5.

15. Бушуева, И. Алгоритм диверсификации кредитов коммерческого банка [Текст] / И. Бушуева, В. Демьяненко // Банковское дело. – 2010. – № 6. – С. 20–22.

16. Ковалев П. П. Концептуальные вопросы управления кредитными рисками [Текст] / П. П. Ковалев // Управление финансовыми рисками. – 2015. – № 4. – С. 12–21.

17. Потійко Ю. Теорія та практика управління різними видами ризиків у комерційних банках [Текст] / Ю. Потійко // Вісник НБУ. – 2014. – № 4. – С. 58–60.

18. Раєвська Т. Практичні підходи до оцінки ризиків у діяльності банків [Текст] / Т. Раєвська // Вісник НБУ. – 2015. – № 8. – С. 9–14.

19. International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards. A Revised Framework [Electronic resource] / Basle Committee on Banking Supervision. – Access : // www.bis.org. –

20. Арсанукаева А. С. Кредитный мониторинг как система управления кредитным риском [Текст] / А. С. Арсанукаева // Финансовый менеджмент. – 2018. – № 1. – С. 85–91.

21. Braess Paul. Versicherung und Risiko [Text] / Paul Braess. – Wiesbaden: Betriebswirtschaftlicher Verlag dr. Th. Gabler, 1960. – 151 s.

22. Basel Committee on Banking Supervision – The New Basel Capital Accord : consultative document [Electronic resource] / Basel : Bank for International Settlements, 2001. – Access : www.oenb.at/en/img/nbca_total_tcm1613392.pdf.

23. Gunter Loffler. Avoiding rating bounce: Why rating agencies are slow to react to new information / Gunter Loffler. – Access : www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6V8F4D0Y5691&_user=10&_coverDate=03%2F01%2F2005&_rdoc=1&_fmt=high&_orig=search&_sort=d&_docanchor=&view=c&_acct=C000050221&_version=1&_urlVersion=0&_userid=10&md5=3a28317fbb96315a2427600fc1181

24. Гаряга, Л. О. Кредитний ризик: ідентифікація, класифікація та методи оцінки [Текст] / Л. О. Гаряга // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Українська академія банківської справи Національного банку України. - Суми, 2016. - Т. 17. - С. 318-329.

25. Асамбаев Н. Оценка, анализ, измерение и управление рисками [Текст] / Н. Асамбаев // Управление риском. – 2012. – № 1. – С. 9–18.

26. Маршалл, Джон Ф. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям [Текст]: пер. с англ. / Джон Ф. Маршалл, Випул К. Бансал. – М.: Инфра-М, 1998. – 784 с.

27. Банківський менеджмент : підручник / О. А. Кириченко, В. І. Міщенко, В. П. Щербань та ін. ; за ред. О.А. Кириченка. - К. : Знання, 2005. – 831 с.

28. Криклій О. А. Управління кредитним ризиком банку [Текст] : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 86 с.

29. Колодізєв, О. М. Фінансовий менеджмент у банках : концептуальні засади, методологія прийняття рішень у банківській сфері [Текст] : Навчальний посібник / О. М. Колодізєв, І. М. Чмутова. – Х.: ІНЖЕК, 2004. – 408 с.

30. Васюренко, П. Банківський менеджмент [Текст] : навч. посіб. / П. Васюренко, В. В. Зянько. – Вінниця: ВНТУ. – 2007 – 148 С.

31. Річна фінансова звітність АТ «УКРСИББАНК»– за 2017-2019 рік [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://my.ukrsibbank.com/ua/about-bank/financial-reports/>

32. Верхуша, Н. П. Методичне забезпечення управління індивідуальним кредитним ризиком банку [Текст] / Н. П. Верхуша //Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2010. –№ 29. –С. 70-78.

33. Федорук, О.В. Особливості та проблеми розробки методичних підходів щодо діагностики імовірності банкрутства підприємств [Текст] / О.В. Федорук // Інноваційна економіка. – 2011. – №1. – С.126 – 129.

34. Сорокина, И. Оценка вероятности банкротства предприятия-заемщика [Текст] / И. Сорокина // Анализ и управление рисками . – 2012. – №11. – С.112 – 148.

ДОДАТОК А
Звіт про фінансовий стан (Баланс) 2018р

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

**Консолідований звіт про фінансовий стан (Консолідований баланс)
станом на 31 грудня 2018 року
(у тисячах українських гривень)**

	Прим.	31 грудня 2018 року	31 грудня 2017 року
Активи			
Грошові кошти	7	2 332 174	1 951 918
Кошти в Національному банку України	7	2 458 291	2 224 482
Кошти в інших фінансових установах за амортизованою вартістю	8	12 320 451	13 231 832
Деривативи	27	12 402	2 601
Кредити та заборгованість клієнтів за амортизованою вартістю	9	26 137 962	22 221 404
Цінні папери та інвестиції в асоційовані компанії	10	5 463 313	3 478 508
Майно та обладнання	11	1 199 684	1 088 645
Інвестиційна нерухомість		172	16 654
Нематеріальні активи	11	475 165	257 147
Відстрочений податковий актив та аванси з поточного податку на прибуток	22	445 469	745 698
Інвестиції в асоційовані небанківські фінансові установи, що утримуються з метою продажу	12	212 880	-
Інші фінансові та не фінансові активи	13	985 098	803 813
Усього активів		52 043 061	46 022 702
Зобов'язання			
Заборгованість перед іншими фінансовими установами за амортизованою вартістю		5 927	67 098
Деривативи	27	7 387	7 196
Кошти клієнтів	14	41 098 991	36 396 207
Резерви за зобов'язаннями та інші зобов'язання	15	1 094 043	952 678
Субординований борг	16	3 066 893	3 108 868
Усього зобов'язань		45 273 241	40 532 047
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	17	5 069 262	5 069 262
Емісійні різниці	17	811 229	811 229
Резерви переоцінки		981	981
Накопичений прибуток / (непокритий збиток)		881 501	(397 119)
Всього власного капіталу, що належить Банку		6 762 973	5 484 353
Неконтрольована частка		6 847	6 302
Усього власного капіталу		6 769 820	5 490 655
Усього зобов'язань та власного капіталу		52 043 061	46 022 702

Затверджено до випуску та підписано:

Ф. Дюмель
Голова Правління АТ «УКРСИББАНК»

О. О. Сівкович
В.о. Головного бухгалтера –
Начальника Управління фінансового та податкового
обліку Департаменту Фінансів
АТ «УКРСИББАНК»

20 березня 2019 року

ДОДАТОК Б

Звіт про прибутки і збитки за 31.12.2018

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

**Консолідований звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Консолідований звіт про фінансові результати) за 2018 рік
(у тисячах українських гривень)**

	Прим.	За 12 місяців 2018 року	За 12 місяців 2017 року
Процентні доходи	19	4 585 740	3 260 901
Процентні витрати	19	(705 472)	(614 019)
Комісійні доходи	20	2 147 998	1 974 330
Комісійні витрати	20	(523 862)	(437 871)
Результат від переоцінки іноземної валюти, торгових операцій з іноземною валютою та деривативами		486 016	506 383
Результат від операцій з фінансовими активами банку на продаж		-	(6 441)
Результат від іншої діяльності		6 370	(63 008)
Знецінення активів, що утримуються для продажу		(7 966)	-
Доходи/(витрати) за інвестиціями в асоційовані компанії	12	42 333	(149 281)
Чистий дохід від банківської діяльності		6 031 157	4 470 994
Витрати, пов'язані з персоналом		(1 612 708)	(1 334 484)
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(993 165)	(885 805)
Амортизація приміщень, вдосконалень орендованого майна, обладнання та нематеріальних активів		(282 854)	(211 668)
Сукупний операційний дохід		3 142 430	2 039 037
Резерв під кредитні збитки	24,9	121 282	(382 690)
Чистий операційний збиток		3 263 712	1 656 347
Чистий дохід від необоротних активів		35 462	339 035
Прибуток до оподаткування		3 299 174	1 995 382
Витрати на податок на прибуток	21	(510 324)	(335 561)
Чистий прибуток за звітний період		2 788 850	1 659 821
Інший сукупний дохід, що підлягає перекласифікації в склад прибутку чи збитку в наступних періодах:		-	6 130
Інвестиції в портфелі банку на продаж: - Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж		-	6 130
Усього сукупного доходу за звітний період		2 788 850	1 665 951
Прибуток, що належить:			
Власникам Банку		2 788 304	1 661 654
Неконтрольованій частці		546	(1 833)
Прибуток за рік		2 788 850	1 659 821
Усього сукупного прибутку, що належить:			
Власникам Банку		2 788 304	1 665 439
Неконтрольованій частці		546	512
Усього сукупного прибутку за рік		2 788 850	1 665 951
Чистий прибуток на одну просту акцію (гривень на одну акцію)	18	2.95	1.76
Чистий прибуток на одну привілейовану акцію (гривень на одну акцію)	18	89.10	53.23

Затверджено до випуску та підписано:

Ф. Дюмель
Голова Правління АТ «УКРСИББАНК»

О. О. Сівкович
В.о. Головного бухгалтера
Начальника Управління фінансового та податкового обліку Департаменту Фінансів
АТ «УКРСИББАНК»

20 березня 2019 року

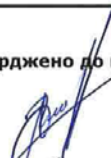
Додаток В
Звіт про фінансовий стан (Баланс) 2019р

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

**Консолідований звіт про фінансовий стан
на 31 грудня 2019 року
У тисячах українських гривень**

	Примітки	31 грудня 2019 року	31 грудня 2018 року
АКТИВИ			
Грошові кошти в касі	7	2 190 833	2 332 174
Кошти в Національному банку України та обов'язкові резерви	7	3 135 959	2 458 291
Кошти в інших фінансових установах за амортизованою вартістю	8	10 151 526	12 320 451
Деривативи	26	20 577	12 402
Кредити та заборгованість клієнтів за амортизованою вартістю	9	21 371 168	26 137 962
Цінні папери та інвестиції	10	13 341 326	5 463 313
Майно та обладнання	11	1 230 895	1 199 684
Інвестиційна нерухомість		4	172
Нематеріальні активи	11	521 688	475 165
Відстрочені податкові активи та передоплати з поточного податку на прибуток	22	609 829	445 469
Активи, утримувані для продажу	12	-	212 880
Інші активи	13	622 902	985 098
УСЬОГО АКТИВІВ		53 196 707	52 043 061
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед іншими фінансовими установами за амортизованою вартістю		3 979	5 927
Деривативи	26	702	7 387
Кошти клієнтів	14	45 340 073	41 098 991
Зобов'язання з поточного податку на прибуток	22	4 263	-
Інші зобов'язання	15	740 342	1 094 043
Субординований борг	16	249 348	3 066 893
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		46 338 707	45 273 241
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	17	5 069 262	5 069 262
Емісійний дохід	17	811 229	811 229
Резерви переоцінки		981	981
Нерозподілений прибуток		968 424	881 501
Усього власного капіталу, який належить Групі		6 849 896	6 762 973
Неконтрольована частка		8 104	6 847
УСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		6 858 000	6 769 820
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		53 196 707	52 043 061

Затверджено до випуску та підписано:

А. Б. Кашперук,
Виконавчач обов'язків голови Правління
АТ «УКРСИББАНК»

Г. П. Опачанська,
Головний бухгалтер – Начальник Управління
фінансового та податкового обліку Департаменту
фінансів АТ «УКРСИББАНК»

26 березня 2020 року

ДОДАТОК Г

Звіт про прибутки і збитки за 31.12.2019

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Консолідований звіт про прибутки або збитки та інші сукупні доходи за рік, який закінчився 31 грудня 2019 року
У тисячах українських гривень

	Примітки	За 12 місяців 2019 року	За 12 місяців 2018 року
Процентні доходи	19	5 236 310	4 585 703
Процентні витрати	19	(1 030 138)	(705 472)
Комісійні доходи	20	2 304 140	2 147 998
Комісійні витрати	20	(567 564)	(523 862)
Чистий прибуток від переоцінки іноземної валюти, торгових операцій з іноземною валютою та деривативів	26	567 787	486 016
Чистий прибуток від цінних паперів та інвестицій, які оцінюються за справедливою вартістю, із відображенням переоцінки у складі прибутку або збитку		10 603	37
Чистий (збиток)/прибуток від іншої діяльності		(79 927)	6 370
Зменшення корисності активів, утримуваних для продажу	12	-	(7 966)
Прибуток від інвестицій в асоційовані підприємства	12	-	42 333
Чисті доходи від банківської діяльності		6 441 211	6 031 157
Витрати, пов'язані з персоналом		(1 964 264)	(1 612 708)
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(1 089 509)	(993 165)
Знос та амортизація приміщень, вдосконалень орендованого майна, обладнання та нематеріальних активів		(353 682)	(282 854)
Чисті операційні доходи		3 033 756	3 142 430
Резерв під очікувані кредитні збитки	23	(153 286)	121 282
Чисті операційні доходи		2 880 470	3 263 712
Чисті доходи від необоротних активів		29 589	35 462
Прибуток до оподаткування		2 910 059	3 299 174
Витрати з податку на прибуток	22	(295 015)	(510 324)
Чистий прибуток за звітний період		2 615 044	2 788 850
Усього сукупних доходів за звітний період		2 615 044	2 788 850
Прибуток, який належить:			
Власникам Групи		2 613 787	2 788 304
Неконтрольованій частці		1 257	546
Прибуток за рік		2 615 044	2 788 850
Усього сукупних доходів, які належать:			
Власникам Групи		2 613 787	2 788 304
Неконтрольованій частці		1 257	546
Усього сукупних доходів за рік		2 615 044	2 788 850
Прибуток на одну просту акцію (гривень на акцію)	18	2,76	2,95
Прибуток на одну привілейовану акцію (гривень на акцію)	18	83,55	89,10
Затверджено до випуску та підписано:			
А. Б. Кашперук, Виконувач обов'язків голови Правління АТ «УКРСИББАНК»			
Г. П. Опачанська, Головний бухгалтер – Начальник Управління фінансового та податкового обліку Департаменту фінансів АТ «УКРСИББАНК»			

26 березня 2020 року

ДОДАТОК Д
Фінансова звітність ТОВ «Інтекс»

	2017 рік	2018 рік	2019 рік
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.
Актив			
1.1. Необоротні активи	1302	1135	1148
1.2. Оборотні активи	26423	29533	80812
Запаси	8551	9081	18723
дебіторська заборгованість	15522	15801	38093
кошти та їх еквівалент	975	3425	565
Баланс	27725	30668	81960
Пасив			
1.1. Власний капітал	3816	3481	4514
1.2. Позичені кошти	23909	27187	77446
Короткострокові позики	0	0	0
кредиторська заборгованість	17063	19558	42460
поточні зобов'язання за розрахунками	342	723	28533
Баланс	27725	30668	81960
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	13405	31622	86633
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	12273	30995	81986
Чистий прибуток	9	-335	1033

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студента Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» Навчально-наукового Інституту економіки Фінансово-економічного факультету за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Організація моніторингу клієнтів банку у системі управління кредитними ризиками (на прикладі АТ «УКРСИББАНК»)».

Шапи Марини Володимирівни

Дипломна робота присвячена актуальному питанню, оскільки кредитний ризик вважається одним з основних внутрішніх ризиків, що виникають безпосередньо в зв'язку з діяльністю конкретного комерційного банку, тому вивчення питань управління кредитним ризиком, зокрема, моніторингу клієнтів, набуває особливого значення, чим зумовлена актуальність обраної теми дипломної роботи.

В дипломній роботі на основі виконаний аналіз кредитного портфелю банку.

Відповідно до розглянутих методичних підходів щодо моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком та результатів аналізу кредитного портфелю, були заплановані показники кредитного ризику, які призведуть до більш ефективного управління кредитним портфелем банку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розроблені рекомендації щодо оцінки кредитоспроможності підприємства можуть бути використані в роботі банку. Недоліки та зауваження - немає.

Недоліки та зауваження - немає.

Зміст та структура роботи відповідає отриманому завданню та вимогам до дипломних робіт бакалавра. Робота виконана самостійно, з використанням літературних джерел, законодавчої і нормативної бази.

Рекомендовано присвоєння Шапі Марині Володимирівни ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

Сергій Васильович
(посада)

Кавленко
(п.п.)

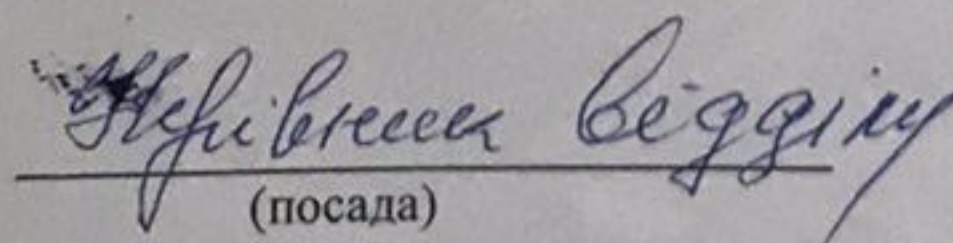
В.о. ректору НТУ «ДП»
акад. НАН України
проф. Півняку Г.Г.

ЛИСТ – ЗАМОВЛЕННЯ

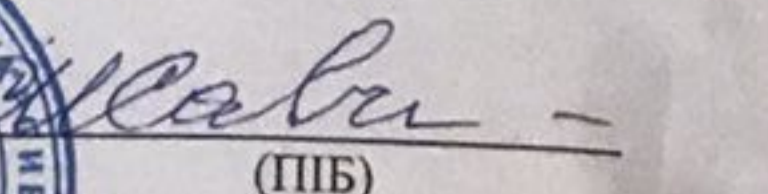
Просимо Вас доручити студенту групи 072-17з-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Лисенко Марині Володимирівні виконати кваліфікаційну роботу бакалавра на тему «Організація моніторингу клієнтів банку у системі управління кредитними ризиками (на прикладі АТ «УКРСИББАНК»)».

Тема роботи є актуальною для даного підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми підприємства і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності його діяльності.

Фінансово-економічна інформація, передана для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

(посада)

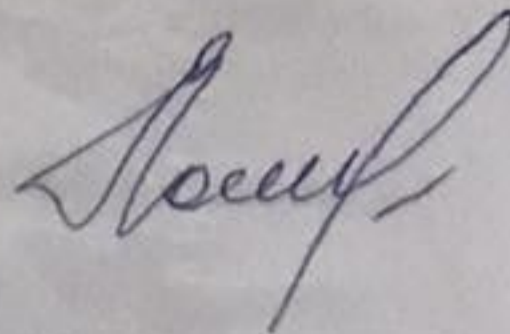

(ПІБ)
Півняку Г.Г.

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-17з-1 Шапи Марини Володимирівни «ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ КЛІЄНТІВ БАНКУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ (НА ПРИКЛАДІ АТ «УКРСИББАНК»)», яка представлена для присвоєння ступеня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. *Мета дипломної роботи* — розгляд моніторингу клієнтів в системі управління кредитним ризиком комерційного банку на прикладі АТ «УКРСИББАНК».
2. *Обрана тема актуальна* у зв'язку з тим, що моніторинг клієнтів в системі управління кредитними ризиком забезпечує зниження кредитного ризику банку та підвищення рівня його прибутковості.
3. *Тема кваліфікаційної роботи бакалавру* безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» планування діяльності банку.
4. *Задачі кваліфікаційної роботи* містять елементи аналізу, що відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра.
5. *Автором використані* теоретико-методичні підходи щодо фінансового планування.
6. *Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень.* Студентка Шапа М.В. відвідувала консультації, та прислухаючись до порад керівника виконувала роботу самостійно. *Кваліфікаційна робота* містить обґрунтування планових показників діяльності банку.
7. *Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень.* Ступінь самостійності при виконанні кваліфікаційної роботи ст. Шапи М.В.. достатня.
8. *Виконання презентації.* Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.
9. *Дотримання стандартів.* Оформлення пояснювальної записки виконано в основному у відповідності зі стандартами ЄСКД.
10. *Робота Шапи М.В.. отримала позитивну оцінку зовнішнього рецензента.*
Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Шапи М.В.. рекомендується до захисту з оцінкою 76 балів.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи бакалавра
асистент

І. К. Лосєва